

**SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİME ERİŞİMİ ÖNÜNDEKİ ENGELLER:
ANKARA İLİ ÖRNEĞİ***

Mithat BÜYÜKHAN **

Erdal Tanas KARAGÖL ***

ÖZ

Türkiye, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin insani ihtiyaçlarını karşılamak, temel insani hizmetlere erişimlerini sağlamak için büyük bir çaba göstermektedir. Ancak bazı etkenlerden dolayı Suriyelilerin insani hizmetlere erişiminde sorunlar yaşanmaktadır. Suriyelilerin erişimde sorun yaşadığı insani hizmetlerden biri de eğitim hizmetleridir. Türkiye genelinde zorunlu eğitim çağında olan Suriyeli çocukların yaklaşık % 37’si, Ankara’da ise yaklaşık % 40’ı eğitime erişim sorunu yaşamaktadır. Bu araştırma Ankara’da yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenlerin aileler arasında yaşanma yaygınlığını belirlemeyi ve eğitime etkisini açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın yöntemi karma yöntemdir. Araştırma kapsamında zorunlu eğitim çağında olan çocuğu eğitime erişim sorunu yaşayan 256 katılımcıya ulaşılmıştır. Veri toplamak için araştırmanın nicel bölümünde anket uygulaması, nitel bölümünde bazı katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Araştırma Ankara’da Altındağ ilçesi sınırları içerisinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel verilerin analizinde Microsoft Office Excell Programı kullanılarak frekans analizi yapılmış, nitel verilerin analizinde Microsoft Office Word Programı kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda ekonomik durum, güvenlik yetersizliği ve okul ortamı kaynaklı etkenlerin daha yaygın olarak yaşandığı görülmektedir. Eğitime erişim sorunu yaşanmasına neden olan ve yaygın olarak yaşanan bu etkenlerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ya da en az düzeye indirmek için; Suriyeliler ekonomik olarak desteklenmeli, yaşadıkları yerin daha güvenli olması için gerekli tedbirler alınmalı, dil öğrenmeleri sağlanmalı, Suriyeli öğrencilerin devam ettiği okullar daha fazla desteklenmeli, çocuklara yapılan araç gereç, kırtasiye, giyim yardımlarda öğrenciler arasında Suriyeli-yerel ayrımı yapılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli çocuklar, zorunlu eğitim, eğitime erişim, engel olan etkenler

**OBSTACLES TO SYRIAN CHILDREN'S ACCESS TO EDUCATION:
THE CASE OF ANKARA PROVINCE****ABSTRACT**

Turkey is making a great effort to meet the humanitarian needs of Syrians living in Turkey and to ensure their access to basic humanitarian services. However, due to some factors, Syrians have problems accessing these services, particularly education services. About 37% of Syrian children of compulsory education age in Turkey and about 40% of those in Ankara have problems accessing education. This research aims to determine the prevalence of the factors among families that cause Syrian children living in Ankara to have the problems and to explain the effects of these factors on education. The method of research is mixed. Within the scope of this research 256 participants whose children of compulsory education age, who had problems in accessing education were reached. In order to collect data, a survey application was conducted in the quantitative section of the research and interviews were conducted with some participants in the qualitative section. The research was conducted in places where Syrians live extensively within the borders of Altındağ district in Ankara. In the research, frequency analysis was performed using Microsoft Office Excel program for the analysis of quantitative data, content analysis was performed using Microsoft Office Word program for the analysis of qualitative data. As a result of the research, it is seen that the economic situation, lack of security and the school environment are more common factors. In order to eliminate or minimize the negative effects of these common factors that cause problems in access to education; Syrians should be supported economically, necessary precautions should be taken to make their place of residence safer, language learning should be ensured, schools where Syrian students attend should be supported more, and materials, stationery and clothing aids provided to children should be distributed without discrimination to Syrian or local community children.

Keywords: Syrian children, compulsory education, access to education, obstacles

* Bu makale Mithat BÜYÜKHAN’ın (2019) “Zorunlu Eğitim Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişimi Önündeki Engeller: Ankara İli Örneği” adlı tezinden üretilmiştir.

** Dr. Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara. mbuyukhan01@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1976-9904>

*** Prof. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü, Ankara. erdalkaragol@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0803-4064>

GİRİŞ

2011 yılında ülkelerinde başlayan iç çatışma, iç savaş ortamından dolayı Suriyelilerin büyük bir bölümü yaşadıkları yerleri terk ederek ülke içinde ve ülke dışına doğru güvenli bölgelere göç etmişlerdir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'nın 14.02.2020 tarihli verileri yaklaşık 6.6 milyon Suriyelinin yaşadıkları yerleri terk ederek Suriye içerisinde başka yerlere (<https://www.unhcr.org/syria-emergency.html>) ve 5.564.159 Suriyelinin de, çoğunluğu Türkiye'ye olmak üzere ülke dışına göç ettiğini göstermektedir (https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.98666589.2145065724.1582718755-510424897.1582718755).

Türkiye, ülkelerindeki iç savaş ortamından kaçarak kendi sınırına gelen Suriyelilere yönelik uluslararası koruma ilkeleriyle uyumlu insani bir politika izlemiş, sınıra gelenleri içeri almış, onlara geçici koruma sağlamış ve temel insani ihtiyaçlarını karşılamıştır (Erdoğan ve Ünver, 2015). Türkiye'ye gelen Suriyelilerin konaklayabilmesi için Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından sınıra yakın illerde geçici barınma merkezleri oluşturulmuş (TBMM, 2012) ancak zaman içerisinde gelen Suriyelilerin sayısının fazlalığından dolayı Suriyeliler geçici barınma merkezleri dışında şehirlere de yerleşmişlerdir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)'in 20.02.2020 tarihli verilerine göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sayısı 3.587.566'dır****. Bunların 64.010'u 5 ilde kurulu 7 geçici barınma merkezinde, geriye kalan 3.523.556'sı ise geçici barınma merkezleri dışında yaşamaktadırlar (GİGM, 2020).

Türkiye tüm kurum ve kuruluşlarıyla ayrıca yetersiz olsa da uluslararası kuruluşların kısmi destekleriyle, Türkiye'de bulunan ve geçici korumadan yararlanan Suriyelilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve temel insani hizmetlere sorunsuz erişebilmeleri için büyük bir çaba göstermektedir. Suriyelilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve temel insani hizmetlere sorunsuz erişebilmelerine ilişkin bütün çabalara rağmen, Suriyelilerin temel insani hizmetlere erişimlerinde bazı sorunlar yaşadıkları da bir gerçektir. Suriyelilerin erişim sorunu yaşadığı insani hizmetlerden biri de eğitim hizmetleridir.

Zorunlu eğitim çağında olan Suriyeli çocuklara yönelik eğitim hizmetleri devlet okulları, geçici eğitim merkezleri ve özel Suriye okullarında verilmektedir****. Ancak Türkiye genelinde zorunlu eğitim çağında***** olan Suriyeli çocukların bir bölümü eğitim hizmetlerine erişim sorunu yaşamaktadırlar. Başka bir ifade ile eğitim seviyesine uygun bir okula gidememekte, eğitime erişememektedirler. Eğitime erişim, farklı özelliklere ve ihtiyaçlara sahip olsalar bile bir toplumda yaşayan bireylerin, her hangi bir ayrımcılığa uğramadan kendilerine sunulan eğitim imkânlarından yararlanabilmelerinin sağlanması (Çelik, Yurdakul, Bozgeyikli ve Gümüş, 2017), veya eğitim çağında olan çocukların temel bir hak olan eğitim hakkından, imkânlarından ve fırsatlarından yararlanabilmeleri için eğitime katılımlarının sağlanması (ERG 2016-2017 Eğitim İzleme Raporu) olarak tanımlanmaktadır.

Ülkeler, toplumda gelir dağılımındaki adaletsizliği giderme, sosyal sınıflar arasında geçişkenliği sağlama, refah seviyesi yüksek bir toplum oluşturma gibi amaçlarla eğitim hizmetlerini erişilebilir hale getirme ve eğitimi genele yayma çabalarını sürdürmektedirler (Doğan ve Sarı, 2014). Ancak bazı etkenler eğitime erişimi etkileyebilmektedir. Eğitime erişimi etkileyen etkenler genel olarak iki farklı görüşe göre ele alınmaktadır. Birinci görüşe göre okulların durumu, ders araç, gereç ve materyal

**** Türkiye'ye gelen ve geçici korumadan yararlanan Suriyelileri kapsamaktadır.

***** Suriyeli çocuklara yönelik eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde devlet okulları başat rol oynamaktadır. Geçici eğitim merkezlerinin kapatılmasına karar verildiğinden sayıları oldukça azalmıştır. Özel Suriye okulları ise ücretli olduğundan buralarda eğitim gören Suriyeli çocukların sayısı oldukça düşüktür.

***** Türkiye'de zorunlu eğitim ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde eğitimin tamamını kapsamaktadır. Süresi 4 yıl ilkököl, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olmak üzere toplam 12 yıldır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 11/6/a maddesine göre yaşı 66, 67 ve 68 ay olan çocukların ilköküllere kayıt işlemleri velilerinin isteği ile yapılmakta, eğitim öğretim yılının başlayacağı Eylül ayı sonu itibarı ile yaşı 69 ay olanların ilköküllere kayıt işlemleri ise e-okul sistemi üzerinden merkezi sistemle otomatik olarak yapılmaktadır.

eksikliği, sınıf ve ders ortamlarındaki olumsuzluklar, eğitim imkânlarından herkesin eşit şekilde yararlanamaması, ikinci görüşe göre ise toplumda var olan yapısal bazı eşitsizlikler eğitime erişimi etkilemektedir (Aygül, 2018).

Gürel ve Kartal (2015)'a göre eğitime erişimi ve katılımı etkileyen etkenlerin başında ekonomik durum gelmektedir. Ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocukları daha uzun süre eğitim alabilme ve daha üst düzey eğitime katılabilme imkânlarına sahip olabilirken, ekonomik durumu iyi olmayan aileler çocuklarını çalıştırmakta, daha üst düzey eğitim alması yerine çocuklarının kısa sürede kazanç elde edebilecekleri meslekleri öğrenmelerini tercih edebilmektedirler. Ayrıca yaşanan yer, bölgesel farklılıklar eğitime erişimi etkilemektedir. Özellikle dağlık ve kırsal kesimde yaşayan çocuklar eğitime erişim sorunu yaşayabilmektedirler. Tombul (2007)'da araştırmasında, ailelerin gelirlerinin artmasıyla doğru orantılı olarak kadınların ve erkeklerin eğitime erişim ve katılım oranlarının arttığından, ayrıca kültürel yapının eğitime erişimi etkilediğinden, aynı gelir grubunda yer almalarına karşın batı bölgelerinde eğitime erişim oranlarının doğu bölgelerine göre daha yüksek olduğundan, batı bölgelerinde kadınların ve erkeklerin eğitime erişim oranları arasında farkın fazla olmadığından, doğu bölgelerinde ise bu farkın daha fazla olduğundan bahsetmektedir.

UNICEF, UNESCO İstatistik Enstitüsü iş birliğinde yürütülen Okul Dışındaki Çocuklar Küresel Girişiminin (OOSC) Türkiye'ye ilişkin yaptığı çalışmanın yayınlanmamış raporunda, Türkiye'de çocukların eğitime erişimi, toplumun sosyoekonomik durumu ve kültürel yapısı, sağlık sorunları, toplumun cinsiyet algısı ve ayrıca okulların fiziki durumları ve eğitim sisteminin yapısı ile ilişkilendirilmektedir. Raporda, ailelerin ekonomik durumlarının kötü olması, çocukların çalışmak zorunda kalmaları, sağlık sorunları, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin düşük olması, engellilik durumu, kız ve erkek çocuklarına toplumun farklı değer atfetmesi ayrıca okulların ikamet yerlerinden uzak olması, sınıf mevcutlarının fazlalığı, öğretmenlerin sayısal ve nitelik olarak yetersizliği, öğretmenlerin cezalandırma yöntemine başvuruyor olmaları, okulların kaynak yetersizliği gibi etkenler, genel olarak çocukların okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenler olarak belirtilmektedir (UNICEF, 2012).

Eğitime erişimi etkileyen, eğitime erişim sorunu yaşanmasına neden olan bu etkenlerin yanı sıra karşı karşıya kaldıkları göç kaynaklı bazı sorunlardan dolayı zorunlu eğitim çağındaki Suriyeli çocukların bir bölümünün kendilerine sunulan eğitim hizmetlerine katılımlarının sağlanamadığı, eğitime erişim sorunu yaşadıkları Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayınlanan verilerden anlaşılmaktadır. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü 2020 yılı Ocak ayı verilerine göre Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin^{*****} 1.082.172'sini zorunlu eğitim çağındaki çocuklar^{*****} oluşturmaktadır. Aynı tarihli verilere göre bu çocukların 684.919'unun eğitime erişimi^{*****} sağlanmış, geriye kalan 397.253 çocuk ise eğitime erişim sorunu yaşamaktadır. Başka bir ifade ile Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların % 63,29'unun eğitime erişimi sağlanmış, geriye kalan % 36,71'i ise eğitime erişim sorunu yaşamaktadır (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2020).

Suriyeli çocukların eğitime erişimi veya eğitime erişim sorunu yaşamasıyla ilgili Türkiye genelinde var olan, yaşanan duruma benzer bir durum Ankara'da da yaşanmaktadır. 2020 yılı Ocak ayı yayınlanmamış MEB verilerine göre Ankara'da yaklaşık olarak 96.300 Suriyeli yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 28.500'ü çocuktur. Bu çocukların ancak yaklaşık 17.150'sinin eğitime erişimi sağlanmış, geri kalan 11.350 çocuk ise eğitime erişim sorunu yaşamaktadır. Başka bir ifade ile Ankara'da yaşayan Suriyeli çocukların yaklaşık % 60'ının eğitime erişimi sağlanmış, geri kalan % 40'ı ise eğitime erişim sorunu yaşamaktadır.

* *****2020 yılı Ocak ayı MEB verilerinde Türkiye'de yaşayan ve geçici korumadan yararlanan Suriyelilerin sayısı 3.576.659 olarak gösterilmektedir

* ***** Buradan itibaren “zorunlu eğitim çağındaki Suriyeli çocuk/çocuklar” ifadesi yerine “çocuk/çocuklar” ifadesi kullanılacaktır.

* *****“Eğitime erişim” ifadesinden, çocuğun eğitim seviyesine uygun bir okula kayıtlı olup, eğitimine devam etmesi anlaşılacaktır.

Ankara’da yaşayan Suriyeli çocukların yaklaşık % 40’ının eğitime erişiminin sağlanamamış olmasıyla, eğitim hizmetlerinden yararlanamayan bu çocukların gelecekte topluma daha büyük maliyetler oluşturması kuvvetle muhtemeldir. Bu çocukların kötü niyetli kişilerin, suç veya terör örgütlerinin ağlarına düşme riskinden bile bahsedilebilir. Gösterilen tüm çaba ve yapılan tüm çalışmalara rağmen “Ankara’da yaşayan Suriyeli çocukların yaklaşık % 40’ının eğitime erişememesine, eğitime erişim sorunu yaşamamasına neden olan etkenler, Suriyeli aileler arasında hangi yaygınlıkta yaşanmaktadır ve bu etkenlerin eğitime erişime etkisi nasıldır?” sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Literatür incelendiğinde Suriyeli çocukların eğitime ilişkin yapılmış araştırmaların sınırlı sayıda ve bu araştırmalarında daha çok eğitime erişimi sağlanmış çocuklarla ilgili olduğu, ancak eğitime erişimi sağlanamamış çocuklarla ilgili araştırmaların ise neredeyse olmadığı görülmektedir. Bu araştırma, Ankara’da yaşayan Suriyeli çocukların ailelerinin yaygın olarak karşı karşıya kaldıkları ve çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin Suriyeliler arasında yaşanma yaygınlığını belirlemeyi ve eğitime etkisini açıklamayı amaçlamaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Göç farklı birçok nedene bağlı olarak gerçekleşebilir. Gerçekleşme nedeninin farklılığı etkilerinin çeşitli şekillerde yaşanmasına neden olabilir. Genel olarak zorunlu gerçekleşen göçler, insan hayatına olumsuz etkileri daha fazla olan, karmaşık sorunları beraberinde taşıyan sosyal olaylardır (Özer, 2011). Bu nedenle, zorunlu olarak gerçekleşen göçle birlikte ortaya çıkan karmaşık sorunların doğru tespit edilmesi ve çözümü için doğru öneriler geliştirilmesi amacıyla yapılacak araştırmalarda farklı yöntemlerin bir arada kullanılması, araştırmacının daha doğru verilere ulaşmasına imkân sağlayabilir. Buradan hareketle, ülkelerindeki iç çatışma, iç savaş nedeniyle ülkelerini terk ederek Türkiye’ye gelen, Ankara’da yaşayan ve her hangi bir okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan Suriyeli çocukların okula gitmemelerine, eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin Suriyeli aileler arasında yaşanma yaygınlığının belirlenmesi ve eğitime etkisinin açıklanması amacıyla yapılan bu araştırmada *karma yöntem* kullanılmıştır.

1980’lerin sonlarından ve 1990’ların başlarından itibaren eğitim, sağlık, sosyoloji ve yönetim gibi alanlarda bireysel olarak yapılan bazı araştırmalarda kullanılan karma yöntem, sosyal bilimlerde yeni yeni yaygın olarak kullanılmaktadır. Hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinin beraber kullanılabilirdiği karma yöntem, nicel ve nitel verilerin toplanması ve bu verilerin birlikte analiz edilmesine imkân sağlaması ve araştırmalarda sınırlılıkları azaltması gibi olumlu yönleri dolayısıyla çoğu araştırmacı tarafından tercih edilen bir yöntemdir (Craswell, 2014). Creswell’e göre karma yöntemin kullanılmasının temel iddiası, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasıyla araştırmanın sorunlarının gerçeğe daha yakın tespit edilebilmesini sağlamasıdır (Fırat, Yurdakul ve Ersoy, 2014).

Karma yöntemle gerçekleştirilecek araştırmalarda, araştırmanın nasıl yapılacağına ilişkin olarak araştırmacılara bazı karma yöntem tasarımları (desenleri) önerilmiştir. Bu tasarımlardan biri de Creswell tarafından araştırmacıların yaygın olarak kullanabileceklerini ifade ederek önerdiği *sıralı açıklayıcı karma yöntem tasarımı*dir (Baki ve Gökçek, 2012). Bu araştırma sıralı açıklayıcı karma yöntem tasarımına göre tasarlanmıştır.

Sıralı açıklayıcı karma yöntem tasarımına göre tasarlanmış bir araştırmada önce nicel veriler toplanır analizi yapılır, daha sonra nitel veriler toplanır analizi yapılır. Her iki veriye ilişkin analizlerin birleştirilmesi ise araştırmanın yorumlar veya tartışma kısmında yapılabilir. Bu tasarımda nicel veriler daha önceliklidir (Baki ve Gökçek, 2012), nitel veriler ise nicel verilerle elde edilen bulguların daha detaylı ve kapsamlı şekilde açıklanması için kullanılmaktadır (Creswell, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Ankara’da yaşayan ancak zorunlu eğitim çağındaki çocuğu her hangi bir okula gidemeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan aileler (aile sorumluları) oluşturmaktadır. Ancak araştırmanın evreninin tamamına ulaşılmasının zorluğu ve mümkün olmaması nedeniyle, araştırma Altındağ ilçesinde (Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları ilçe) yaşayan ve çocukları eğitime erişim

sorunu yaşayan ailelerle sınırlandırıldığından, çalışma grubu (örneklem) bu aileler arasında belirlenmiştir. Araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanıldığından örneklemin belirlenmesi her iki duruma göre ayrı ayrı yapılmıştır.

Ankara’da yaşayan Suriyelilerin hangi ilçede kaç hane olduklarına, hangi hanede kaç kişi yaşadıklarına, hangi ailede eğitime erişim sorunu yaşayan çocukların olduğuna ilişkin erişilebilir veri olmaması, ayrıca dil ve kültür farklılığı, içerisinde buldukları hassas durum ve güvenlik kaygıları gibi bazı nedenlerden dolayı Suriyelilerle evlerinde görüşülmesinin ve araştırma yapılmasının zorluğundan bu araştırmanın nicel bölümünde örneklem belirlemek için uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Özen ve Gül (2007)’e göre, örneklem belirlenmesinin ve örnekleme yöntemi ulaşılmamasının zor olduğu durumlarda uygun örnekleme yöntemi araştırmacıların örneklem belirlemede sıkça başvurduğu bir yöntemdir.

Uygun örnekleme yöntemi kolay erişilebilirlik, coğrafi yakınlık, belirlenen zamanda araştırmanın gerçekleştirilebilmesi ve araştırmaya katılımcıların istekli olması gibi yönleriyle avantajları olan bir örnekleme yöntemidir. Ancak bu yöntemle belirlenen örnekleme yöntemindeki kişilerin ön yargılı olması ihtimali, örneklemin evreni temsil ve bulguların evrene genellenmesi zorluğu gibi olumsuzluklar yöntemin dezavantajları olarak belirtilmektedir (Etikan, Musa ve Alkassim, 2016).

Araştırmanın nicel bölümünde, Altındağ sınırları içerisinde bulunan Baraj, Battalgazi, Hacılar, Hüzeyingazi, Önder, Örnek, Solfasol ve Uluğbey gibi mahallelerde yaşayan ve zorunlu eğitim çağında çocuğu olmasına rağmen çocuğu okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan 256 (N) Suriyeli aileye (aile sorumlusuna)***** ulaşılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde ise örneklem belirlemede amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde elde edilen verilerle, araştırmanın nicel bölümünde elde edilen verilerden ulaşılan bulguların daha iyi anlaşılması istendiğinden, bu durum araştırmacı tarafından göz önüne alınarak amaçlı örnekleme yönteminde örnekleme yöntemindeki kişiler araştırmanın nicel bölümüne katılmış kişiler arasından seçilirler (Creswell,2014).

Araştırmanın nitel bölümünde, araştırmanın nicel bölümünde ulaşılan 256 katılımcı arasından 10 katılımcı seçilmiştir ve bu kişilere ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanıldığından sahadan veri toplamak için bu yöntemlere uygun veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde anket uygulaması yapılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak ve çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin aileler arasında yaşanma yaygınlığını belirlemek için araştırmacı tarafından 30 soru içeren bir anket formu geliştirilmiştir. Anket formunda ilk 5 soru katılımcıların demografik bilgilerinin, diğer 25 soru (ifade) ise katılımcıların çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin aileler arasında yaşanma yaygınlığının belirlenmesine yönelik olmuştur. Anket formundaki ilk 5 soru hariç diğer sorular katılımcıların “Katılmıyorum”, “Kararsızım” ve “Katılıyorum” ifadelerinden uygun olan biriyle cevaplandırabilmelerine imkân verecek şekilde hazırlanmıştır.

Araştırmanın yapıldığı Ankara ili Altındağ ilçesi dâhil Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları illere ve ilçelere yapılan çalışma ziyaretlerinde Suriyeli çocukların da eğitimlerine devam ettiği okullardaki yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve eğitimle ilgili diğer kişiler ayrıca okulların bulunduğu yerlerdeki Suriyeli kanaat önderleri, Suriyeli bazı yetişkinler ve genel olarak Suriyelilere insani hizmet ulaştırmak için bulunan sivil toplum kuruluşları (STK) çalışanlarından bazıları ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerin, bunların yanı sıra ulusal veya uluslararası kuruluşlar tarafından Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin yazılmış raporlar ve ayrıca bu alanda yapılmış bilimsel çalışmaların anket formundaki soruların oluşturulmasına önemli katkıları olmuştur.

* ***** Buradan itibaren, araştırma kapsamında ulaşılan “aile sorumluları” yerine “katılımcılar” ifadesi kullanılacaktır.

Anket formu oluşturmak için araştırmacı tarafından hazırlanan taslak form alanında uzman üç akademisyenle değerlendirilmiş, yapılan değerlendirmeler doğrultusunda anket formu ön uygulama aşamasına getirilmiştir. Ön uygulama aşamasına getirilen anket formu, soruların amacına uygun hazırlanıp hazırlanmadığının ve katılımcılar tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığının belirlenmesi amacıyla Altındağ ilçesinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bazı mahallelerde çok iyi derecede Arapça ve Türkçe bilen bir kişi yardımıyla araştırmacı tarafından 10 katılımcıya uygulanmıştır. Ön uygulamada anket formundaki soruların amacına uygun olarak hazırlandığı ve katılımcılar tarafından birkaç küçük sorun dışında doğru olarak anlaşıldığı belirlenmiş, bu birkaç küçük sorun da giderildikten sonra anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmanın nitel bölümünde ise belirlenmiş katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde elde edilen bulguların daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla araştırmacı tarafından içerisinde yarı yapılandırılmış 8 açık uçlu sorunun bulunduğu bir görüşme formu geliştirilmiştir.

Uygulama

Araştırmanın uygulamasına geçilmeden önce Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulundan araştırmanın uygulanmasının etik açısından problem oluşturmayacağına dair uygunluk kararı alınmıştır. Etik Kurulu Kararı alınması sonrasında, araştırmanın Altındağ ilçesinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde yapılacağına dair Altındağ İlçesi Kaymakamlığına bildirimde bulunulmuştur.

Ayrıca araştırma öncesi Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde insani yardım faaliyetlerinde bulunan STK temsilcileri ile görüşmeler yapılmış ve tavsiyeleri alınmıştır. Bu tavsiyeler doğrultusunda, araştırmacının hem dil engelini aşması hem de katılımcılara daha kolay ulaşabilmesi açısından, araştırmanın ana dili Arapça olan ve çok iyi derecede Türkçe bilen biri kadın biri erkek iki personel yardımıyla uygulanmasına karar verilmiştir. Bu kişiler, bazen ikisi aynı anda bazen yalnızca biri ancak çoğunlukla erkek olanı, anket uygulaması sürecinde araştırmacıya yardımcı olmuştur.

Araştırmanın nicel bölümünde anket uygulaması sırasında, zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan çocuğu olan her bir katılımcıya araştırmanın amacı hakkında ön bilgi verilmiş, bu kişiler arasından araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 256 katılımcıya anket uygulaması kapsamında ulaşılmıştır. Bu katılımcılardan 230'u ile yaşadıkları yerlerde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek anket uygulaması yapılmıştır. Bu görüşmeler daha çok ev ve işyeri ziyaretlerinde ayrıca parklarda, pazaryerlerinde, sokaklarda ve cami çıkışlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde gerek havaların çok yağışlı olması gerekse araştırmacının çalıştığı kurumundan izin almada yaşadığı zorluklar nedeniyle katılımcıların 26'sına ise araştırmanın yapıldığı yerde insani hizmet faaliyetlerinde bulunan STK'lar yardımıyla telefonla ulaşılarak anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde ise anket uygulaması kapsamında ulaşılan katılımcılar arasından belirlenmiş 10 katılımcı ile görüşülmüştür. Görüşmeler genelde görüşülecek katılımcıların evlerinde, araştırmacı tarafından geliştirilmiş görüşme formu kullanılarak Arapça Türkçe bilen personel yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında notlar tutulmuş, izin veren bazı katılımcıların da sesleri kayda alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel bölümünde anket uygulaması yapılarak elde edilmiş veriler Microsoft Office Excel Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ankara'da yaşayan ve zorunlu eğitim çağında çocuğu olduğu halde çocuğu okula gidemeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan katılımcılar için çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamamasına neden olan etkenlerin yer aldığı anket formundaki her bir soru (ifade) katılımcıların her biri tarafından "Katılmıyorum", "Kararsızım" ve "Katılıyorum" seçeneklerinden kendilerine göre uygun olanı ile cevaplandırılmıştır. Elde edilen verilerin Microsoft Office Excel Programı kullanılarak frekans analizi yapılmış, anket formundaki her bir sorunun

araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların kaçı tarafından “Katılmıyorum”, “Kararsızım” ve “Katılıyorum” seçeneklerinden biri ile cevaplandırıldığı ayrı ayrı belirlenmiştir.

Ankara’da yaşayan, zorunlu eğitim çağındaki çocuğu okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan ve araştırma kapsamında ulaşılan katılımcılar açısından, çocuğunun eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan pek çok etkeni kapsayacak şekilde oluşturulmuş anket formundaki bir sorunun; katılımcılarca “Katılmıyorum” seçeneği ile cevaplandırılması durumunda, o soruda belirtilen etken katılımcıların çocuklarının okula gitmemesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olmayan bir etken olarak değerlendirilmiş, “Kararsızım” seçeneği ile cevaplandırılması durumunda, söz konusu soruda belirtilen etkenin çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olup olmadığı hakkında katılımcıların bir fikrinin olmadığı şeklinde değerlendirilmiş, “Katılıyorum” seçeneği ile cevaplandırılması durumunda ise söz konusu soruda belirtilen etken katılımcıların çocuklarının okula gitmemesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan bir etken olarak değerlendirilmiştir.

Zorunlu eğitim çağında oldukları halde okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan Suriyeli çocukların okula gitmemesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenlerin aileler arasında yaşanma yaygınlığı ise anket formundaki her bir soruya “Katılıyorum” seçeneği ile cevap veren katılımcıların sayılarının toplamının tüm katılımcılara oranı hesaplanarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın nitel bölümünde görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmelere ilişkin alınmış notlar ve görüşülen bazı katılımcılardan izin alınarak yapılan ses kayıtlarının Microsoft Office Word Programı kullanılarak çözümlemesi yapılmış ve veriler dijital ortama aktarılmıştır. Bu aşamadan sonra veriler üzerinden içerik analizi yapılmış ve analizi yapılan veriler yorumlanmıştır. Ayrıca Suriyeli çocukların okula gitmemesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan ve aileler arasında yaygın olarak yaşanan etkenlerin çocukların okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına etkisinin daha detaylıca açıklanabilmesi açısından görüşülen katılımcıların bazılarında doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde görüşülen birinci katılımcıya GK1, görüşülen ikinci katılımcıya GK2, görüşülen üçüncü katılımcıya GK3 gibi her bir katılımcıya ayrı ayrı sıralama kod numarası verilmiştir. Doğrudan alıntı yapılan katılımcının önce sıralama kod numarası yazılmış daha sonra ise doğrudan alıntıya yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

a) Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek için katılımcılara cinsiyeti, yaşı, eğitimi, geliri ve yaşadıkları eve ilişkin sorular sorulmuştur. Alınan cevaplara göre katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5’deki gibi belirlenmiştir.

1-Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımını belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplardan, katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıda Tablo 1’deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	118	46,1
Erkek	138	53,9

Tablo 1’deki verilerden de anlaşılacağı üzere araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 46,1’i kadın ve % 53,9’u ise erkektir.

2-Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Dağılımı

Katılımcıların yaş aralığını belirlemek için sorulan soruya verdikleri cevaplardan, katılımcıların yaş aralığına göre dağılımı aşağıda Tablo 2’deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Dağılımı

Yaş aralığı	f	%
20-35	67	26,2
36-50	143	55,8
51-65	43	16,8
66 ve yukarısı	3	1,2

Yukarıda Tablo 2’de de gösterildiği üzere araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 26,2’si 20-35 yaş, % 55,8’i 36-50 yaş, % 16,8’i 51-65 yaş ve % 1,2’si 66 ve yukarısı yaş aralığında bulunmaktadır. Bu verilere göre araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların büyük çoğunluğunun 20-50 (% 82) yaş aralığında olduğu görülmektedir.

3-Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların eğitim durumunu belirlemek için sorulan soruya verdikleri cevaplardan, katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı aşağıda Tablo 3’de verildiği gibi tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim durumu	f	%
Okuryazar değil	44	17,2
İlkokul mezunu	128	50,0
Ortaokul mezunu	63	24,6
Lise mezunu	15	5,9
Yüksekokul ve üzeri	6	2,3

Tablo 3’deki verilere göre araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 17,2’si okuryazar değildir. Ayrıca % 50,0’i ilkökul, % 24,6’sı ortaokul, % 5,9’u lise mezunu ve % 2,3’ü ise yüksekokul ve üzeri bir eğitim seviyesine sahiptir. Bu verilerden araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların büyük çoğunluğunun yüksek seviyede bir eğitim almadıkları anlaşılmaktadır.

4-Katılımcıların Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Anket uygulaması yapılan katılımcıların aylık gelir durumunu belirlemek için sorulan soruya verdikleri cevaplardan, katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımı aşağıda Tablo 4’teki gibi belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Aylık gelir durumu	f	%
Aylık düzenli geliri yok	73	28,5
300-500 TL arası	19	7,4
501-750 TL arası	65	25,4

751-1.000 TL arası	53	20,7
1.001 TL ve yukarısı	46	18,0

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere, araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 28,5'inin aylık düzenli bir geliri bulunmamaktadır. Katılımcıların % 7,4'ünün aylık geliri 300-500 TL, % 25,4'ünün aylık geliri 501-750 TL ve % 20,7'sinin aylık geliri 751-1.000 TL arasındadır. Katılımcıların sadece % 18,0'ının aylık geliri 1.001 TL ve yukarısı aralığındadır. Ancak anket uygulaması sırasında yapılan sohbetlerde aylık geliri 1.001 TL ve yukarısı aralığında olduğunu söyleyenlerden hiç kimse, aylık gelirinin 1.500 TL'yi geçtiğini söylememiştir. Dolayısıyla bu gruptaki katılımcıların aylık gelirlerinin 1.001-1.500 TL arasında olduğu söylenebilir. 30 Aralık 2017 tarihli ve 30286 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2018 yılı için Türkiye'de yürürlükte olan ve neti 1.603,12 TL olarak hesaplanan asgari ücret göz önüne alındığında, bu verilerden araştırma kapsamında ulaşılan tüm katılımcıların aylık gelirlerinin oldukça düşük olduğu söylenebilir.

5-Katılımcıların Ailelerinin Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

Katılımcıların ailelerinin yaşadığı yere ilişkin bilgi almak için anket formunda sorulan soruya verdikleri cevaplardan, katılımcıların ailelerinin yaşadığı yere göre dağılımı Tablo 5'deki gibi tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailelerinin Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

Katılımcının yaşadığı yer	f	%
Sadece ailesinin olduğu kendi evi (Ev sahibi)	0	0,0
Sadece ailesinin olduğu kiralık bir ev	187	73,0
Başka ailelerle paylaştığı kendi evi (Ev sahibi)	0	0,0
Başka ailelerle paylaştığı ortak kiralık bir ev	69	27,0

Tablo 5'ten de anlaşılacağı üzere araştırma kapsamında ulaşılan katılımcılardan hiç kimse mülkiyeti kendisine ait bir eve sahip değildir. Katılımcıların % 73,0'ı sadece ailesinin olduğu kiralık bir evde, %27,0'ı ise başka ailelerle paylaştığı ortak kiralık bir evde yaşamaktadır.

b) Katılımcıların Statü ve İkamet Yeri Belirsizliği İle İlişkili Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Zorunlu eğitim çağında çocuğu olduğu halde, çocuğunun eğitime erişim sorunu yaşamamasına neden olan statü ve ikamet yeri belirsizliği ile ilişkili; Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde kayıtlı olmama, yabancı tanıtım kartı sahibi olma, ikamet yerinin sürekli değişmesi gibi etkenlerin ve ayrıca bir okula kayıt yaptırabilmek için yapılması gerekli iş ve işlemlere ilişkin bilgi sahibi olmama etkeninin katılımcılar arasında hangi yaygınlıkta yaşandığını belirlemek için sorulan sorulara katılımcılar tarafından verilen cevaplara göre katılımcıların dağılımı Tablo 6'daki gibi belirlenmiştir.

Tablo 6. Statü ve İkamet Yeri Belirsizliği Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların Dağılımı

	Katılmıyorum			Kararsızım		Katılıyorum	
	N	f	%	f	%	f	%
*Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nde hiç kayıtlı olmadığımız için (kimliğimiz olmadığı için) çocuk okula gitmiyor.	256	241	94,1	0	0,0	15	5,9

* Yabancı tanıtım kartı (98 ile başlayan kimlik) sahibi olduğumuz için okula kayıt

yaptıramadığımdan çocuk okula gitmiyor.	256	235	91,8	0	0,0	21	8,2
* İkamet yerim sürekli değiştiğinden çocuk okula gitmiyor.	256	231	90,2	0	0,0	25	9,8
* Okula kayıt yaptırmak için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgim olmadığı için çocuk okula gitmiyor.	256	228	89,1	0	0,0	28	10,9

Tablo 6’da görüldüğü üzere katılımcıların % 5,9’unun çocukları Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde (GİGM) hiç kayıtları olmadıkları ve dolayısıyla kimlik kartları olmadıkları için eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Türkiye’ye gelen Suriyelilerin sadece eğitim hizmetlerine değil diğer birçok insani hizmetlere erişebilmeleri için öncelikle kayıt altına alınmaları ve kimlik kartı sahibi olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde bu hizmetlere erişebilmelerinde zorluk yaşamaları kaçınılmazdır.

GİGM’de kayıt yaptırmadığı için kimliği de olmayan ve araştırma kapsamında görüşülen GK4 bu konuda şunları söylemektedir:

Çocuk ile okula gittik, kimlik sorunu var dediler, kimlik al gel kayıt yapalım dediler, kayıt yapmadılar, kimlik sorunu var dediler, Ankara kimliği yok dediler, bize o zaman iyi davrandılar ama okula da kayıt yapmadılar.

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların bazıları, bazı katılımcıların GİGM’de kayıtlı olmamalarının ve dolayısıyla kimlik kartı sahibi olmamalarının en önemli nedenleri arasında; dil engeli, uzun süre sıranın kendilerine gelmesini beklemek zorunda kalmalarının zorluğu ve kayıt yapmak için görevlendirilmiş bazı çalışanların Suriyelilere karşı olumsuz tutum ve davranışlarının olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 6’daki veriye göre araştırma kapsamında anket uygulaması yapılan katılımcıların % 8,2’sinin çocukları, yabancı tanıtım kartı (98 ile başlayan kimlik kartı) sahibi olmaları nedeniyle okula kayıtlarının yapılamadığından eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Aslında yabancı tanıtım kartı sahibi olmak Suriyeli çocukların okullara kayıtlarında bir engel olmamalıdır. Türkiye’de yabancı öğrencilere yönelik eğitim öğretim hizmetleri 2014/21 sayılı Genelge kapsamında yürütülmektedir. Söz konusu Genelgenin 4/b maddesine göre kitlesel akılla gelen yabancılardan eğitim çağındaki kişilerin ve yetişkinlerin, yükseköğretim kurumları hariç Türkiye’deki eğitim kurumlarına kayıtlarının yapılabilmesi için yabancı tanıtım kartı sahibi olmaları gerekmektedir. Ancak elektronik kayıt sisteminden kaynaklı bazı sorunlar nedeniyle yabancı tanıtım kartı ile okullara kayıtlarda sorunlar yaşanabilmekte, bu durum ise çocukların eğitime erişim sorunu yaşanmasına neden olabilmektedir.

Tablo 6’dan da anlaşılacağı üzere anket kapsamında ulaşılan katılımcıların % 9,8’i çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olarak ikamet yerlerinin sürekli değişmesini göstermektedirler.

Suriyelilerin Ankara’ya gelmelerinin en önemli nedenleri arasında daha önceden Ankara’ya gelmiş akrabaların veya önceki komşuların yönlendirmesi, Ankara’da Suriyelilerin yaşadıkları yerlerde ev kiralalarının ucuz ve iş imkânlarının iyi olması söylenebilir (MSYD, 2017). Araştırma kapsamında görüşülen bazı katılımcılar, bazı Suriyelilerin daha önce Ankara’ya gelmiş akraba veya komşuları aracılığıyla Ankara’ya geldiklerini ve genel olarak onlarla aynı mahallelere yerleşmeyi tercih ettiklerini ancak zaman içerisinde ortamı tanıdıkça daha iyi iş imkânlarının olduğu yerlere doğru göç ettiklerini ifade etmektedirler.

Araştırma kapsamında görüşülen GK7 bu konuda şunları söylemektedir:

Biz önce Suriye'den Gaziantep'e geldik. Ancak Antep'te uygun ev yoktu, olanlar çok pahalıydı. Bizden önce Ankara'ya kaynanamlar gelmişti. Antep'teyken onları aradım, ev yok, olanlar çok pahalı dedim. Onlar Ankara'ya gelmemizi istediler, burada ev var ucuz ev var dediler, onların söylemesiyle Ankara'ya geldik, bu mahalleye yerleştik. Buraya geldiğimize, bu mahalleye geldiğimize çok memmunum her yerde Suriyeliler var, komşumuz var, kiralar çok pahalı değil, çok iyi vallah çok iyi aynı Suriye. Parklarda oturuyoruz, küçük çocuklar oynuyorlar, biz konuşuyoruz, vallah savaş yok, bomba yok çok iyi vallah çok iyi.

Bu konuda GK9'da şunları söylemektedir:

Ben Suriye'nin Halep şehrinde yaşıyordum. Suriye'de savaş başlayınca önce Halep'ten Suriye'de başka bir yere göç ettik, orada bir süre kaldık ancak iş yoktu, para yoktu, ekmek yoktu, bu nedenle orada yaşayamadık. Türkiye'ye gelmeye karar verdik. Suriye'den Türkiye'ye önce Kilis'e geldik. Ancak Kilis'te yaşam kolay değildi. Ankara'ya kız kardeşim ve ailesi daha önce gelmişlerdi, Kız kardeşimi aradım “Ankara nasıl gelsek iş var mı, yaşam kolay mı” diye sordum, kız kardeşim “buraya gelerseniz iş bulabilirsiniz, evler biraz daha ucuz” dedi. Bizde Kilis'ten buraya geldik, biz Ankara'ya böylece geldik, bu ilçeye ve bu mahalleye ise Suriyeli çok olduğu için yerleştik. Bursa'da da akrabalarımız var iş oralarda daha kolay varmış, sonraları oraya gitmeyi düşünüyoruz.

Tablo 6'daki verilerden de anlaşılacağı üzere anket kapsamında ulaşılan katılımcıların % 10,9'u çocuklarını okula kayıt yaptırmak için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olmadıklarından, söz konusu bu katılımcıların çocukları eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

İlk geldiklerinde çocuklarını okula nasıl kaydettireceğini bilmeyen, araştırma kapsamında görüşülen GK5 bu konuda şunları söylemektedir:

..... Vallahi benim iki kız çocuğum var okula giden, okula gitmeyen çocuk bu büyük erkek çocuktur. Ankara'ya ilk geldiğimde çocuğu okula kayıt ettirmek için yeteri kadar bilgim yoktu, nereye gidecem, hangi okula kaydetirecem, nasıl kayıt ettirecem bilgim yoktu bu nedenle kayıt yaptıramadım. Şimdide yaşı büyüdü çalıştığı için okula gitmiyor.

Araştırma kapsamında ulaşılan bazı katılımcıların çocuklarını okula kayıt yaptırabilmek için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olmamasının birçok nedeni olabilir. Araştırma süresince katılımcılarla yapılan samimi görüşmelerde geçen katılımcıların beyanlarından, bu durumun en önemli nedenleri arasında; bazı katılımcıların eğitimi öncelikli sorun olarak görmemeleri, beslenme, barınma, giyim ve benzeri ihtiyaçları daha öncelikli ve karşılanması gerekli sorunlar olarak görmeleri, bazı katılımcıların ise çocuklarını okula nasıl kaydettirebilecekleriyle ilgili yetkililerden bilgi almak ya da kayıt yaptırabilmek için okul veya il, ilçe millî eğitim müdürlüklerine müracaatlarında dil engeli nedeniyle yetkililer ile yaşadıkları iletişim sorunu olduğu anlaşılmaktadır.

c) Güvenlik Yetersizliği İle İlişkili Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Araştırma kapsamında anket uygulaması yapılan katılımcılardan bazı katılımcıların çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan güvenlik yetersizliği ile ilişkili; yaşadıkları yerlerin, okul yolunun, okulun bulunduğu çevrenin güvenli olmaması ve okulun geç kapanması gibi etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının tespiti için sorulan soruya verdikleri cevaplara göre katılımcıların dağılımı Tablo 7'deki gibi bulunmuştur.

Tablo 7. Güvenlik Yetersizliği Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların Dağılımı

		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
		N	f	%	f	%	f
%							
* Yaşadığımız yer çok güvenli olmadığı için çocuk okula gitmiyor.	256	191	74,6	0	0,0	65	25,4
* Okul yolu güvenli olmadığı için çocuk okula gitmiyor.	256	176	69,5	0	0,0	78	30,5
* Okulun bulunduğu yerde çevre güvenli olmadığı için çocuk okula gitmiyor.	256	185	72,2	13	5,1	58	22,7
* Okul geç kapandığı için çocuk okula gitmiyor.	256	227	88,7	24	9,3	5	2,0

Tablo 7’deki veriye göre anket uygulaması yapılan katılımcıların % 25,4’ü yaşadığı yerin çok güvenli olmadığını düşünmekte ve güvenlik yetersizliğini çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan bir etken olarak görmektedirler.

Ankara’daki Suriyeliler yoğun olarak Altındağ ilçesi sınırları içerisinde, Siteler olarak adlandırılan bölgedeki mahallelerde yaşamaktadırlar. Anket uygulaması bu mahallelerde yapılmıştır. Anket uygulaması sırasında ulaşılan katılımcıların çoğunun yaşadığı bu yerlerde alt yapının eksikliği, evlerin neredeyse tamamına yakının gecekondulu ve çok eski olduğu, cadde ve sokakların yeterince temiz olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu yerlerin çoğu kentsel dönüşüm kapsamına alındığından, buralarda yaşayan yerel halkın büyük bir bölümünün evlerini boşaltarak buraları terk ettiği sokaklardaki Suriyeli nüfusun fazlalığından ve iş yerlerinin çoğunun Suriyelilere ait olmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca sayıları az olsa da hâlâ Suriyelilerle aynı yerlerde yaşayan yerel halkın ise gelir ve eğitim durumunun çok da iyi olmadığı, bazı yönlerden dezavantajlı oldukları çıplak gözle görülebilmektedir.

Araştırma esnasında yapılan gözlemlerde tanık olunduğu üzere, söz konusu bu yerlerde caddelerde yüksek sesle müzik çalarken hızla giden arabalara, parklarda Suriyeli kadın ve çocuklara bağırarak çağıran, olumsuz sözler söyleyen kişilere, özellikle akşama doğru karanlığın kendisini göstermesiyle boş arazi veya yıkıntı bazı evlerin kalıntıları arasında ateş yakıp başında alkol alanlara ya da uçucu madde çekenlere rastlamak mümkündür. Yine araştırma esnasında yerel halktan karşılaşılan kişilerle yapılan gelişigüzel sohbetlerde, söz konusu bu kişilere Suriyelilerle ilgili soru sorulduğu zaman, görüşülen kişilerin çoğunluğu bu sorulara sert tepki göstermekte ve olumsuz cevap vermektedirler. Bazıları Suriyelilere yardım yapıldığını kendilerine yardım yapılmadığını, bazıları da yaşadıkları yerlerde kiralara fazla artmasına ve çoğu işyerlerinin kapanmasına Suriyelilerin neden olduğunu söylemektedirler.

Böyle bir yerde yaşayan Suriyeli ailelere anket uygulaması için ev ziyaretleri yapıldığı zaman çoğunlukla kadın katılımcıların kapıları açmada tereddütlü davrandıkları, ancak araştırma grubunda Arapça bilen bir kadının olduğunu anladıkları an kapıyı açtıkları ve gönüllü olarak anket uygulamasına katıldıkları gözlemlenmiştir. Böyle davranan katılımcılar bu duruma yaşadıkları yerin yeteri kadar güvenli olmamasının ve hırsızlık olaylarının çok sık yaşanmasının neden olduğunu ifade etmektedirler. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bu yerlerde yukarıda ifade edilen olumsuzluklar nedeniyle bazı katılımcıların, yaşadıkları yerlerin çok güvenli olmadığını düşündükleri için okula gitmesi gereken yaşta çocuklarını, güvenlik kaygıları nedeniyle okula göndermedikleri kendi beyanlarından anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında görüşülen ve yaşadıkları yeri çok da güvenli bulmadıkları için çocuklarını okula göndermeyen GK2, GK3 ve GK6 bu konuda şunları söylemektedirler:

GK2 kendi Türkçesiyle;

Önce yıkıntı yoktu çok sıkıntılar vardı. Şimdi yıkıntı var kalabalık azaldı, sıkıntı biraz azaldı. Şimdi elhamdülillah sıkıntı biraz azaldı. Ama yine de var sıkıntı. Mesela şimdiki oturduğum evin karşısında bazı yerli aileler var onlar iyi davranıyorlar. Ancak ben oturuyom burada çocuklar taş cama, niye Suriyeli diye Suriyeli diye. Yani bu durum biraz sıkıntı. Çocuklarımız dışarda oynarken, bazı yerli aileler bağıryorlar, çağırıyolar, Suriye'ye gidin burada ne işiniz var. Çok kötü konuşuyorlar. Yani ben geldim mecbur. Yani bazısı git Suriye, git Suriye hepsi yok yani. Bundan dolayı çocuğumuzu okula hatta evden dışarıya göndermeye korkuyorum.

GK3;

Mahallemizde en büyük sorunumuz hırsızlık olayının çok olması, burda bazı yerli aileler var. Onlara diyorlar, onlar hep evlere girerek hırsızlık yapıyorlar. Bir kişi evde olmasın hemen evlerden bir şeyler çalıyorlar. Bunun için evlerde hep büyüklerden biri bulunmak zorunda. Çocuklarımız evde korkuyorlar, dışarıya çıkmaya korkuyorlar, okula gitmeye korkuyorlar.

GK6;

Yaşadığımız mahalle pek de güvenli değil. Hırsızlık çok. Bu mahallede yaşayan yerli bir komşumuz var sürekli içki içiyor, akşamları bağıryor çağırıyolar, küfrediyor, içtiği içkinin şişelerini bizim eve doğru atıyor. Bazen içki şişeleri bahçemize düşüyor. Bir şey söyleyemiyoruz, çocuklarımız korkuyor. Eşim sürekli evde kalmak zorunda çünkü evde olmazsa korkuyoruz. Bu nedenle çalışmıyor. Benim 5 çocuk var. 3 kız 2 oğlan. Büyük oğlan 12 yaşında babası evde olduğu için o terzide çalışıyor, çalıştığından dolayı da okula gitmiyor.

Tablo 7'deki veriye göre araştırma kapsamında anket uygulanan katılımcıların % 30,5'i yaşadıkları yerlerdeki ya da yaşadıkları yerlere yakın olan okula gidilen yolu güvenli bulmamakta ve güvenlik yetersizliğini çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan bir etken olarak değerlendirmektedirler.

Araştırma süresince yapılan gözlemlerde genel olarak Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bazı yerlerde her eğitim düzeyine uygun okul bulunmadığı görülmüştür. Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin 8 yıl olduğu eğitim sisteminde çoğunlukla ilköğretim düzeyinde 1'den 8. Sınıfa kadar çocuklar aynı binada eğitim almakta iken, zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması ve eğitim sisteminin 4 yıl ilköğretim, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olarak yapılandırılmasıyla, genel olarak ilköğretim ve ortaokul binaları ayrılmış, bir mahalledeki ilköğretim okulu ilköğretime, komşu mahalledeki ilköğretim okulu ortaokula dönüştürülmüştür. Bu durum ise bazı katılımcıların çocuklarının evlerinden uzakta olan okula gitmek zorunda kalmalarına neden olmuştur.

Araştırma sırasında yapılan samimi sohbetlerde bazı katılımcılar, yaşadıkları yerlerin güvenli olmadığına ilişkin düşünceye kapılmalarına neden olan birtakım etkenlerin, aynı zamanda okul yolunun da güvensizleşmesine neden olduğunu beyan etmektedirler. Bunların yanı sıra bazı katılımcılar çocuklarını okula kayıt yaptırdıkları halde okula giden çocuklarının okul yolunda bazı kişiler tarafından önlerinin kesildiğini, harçlıklarının zorla alındığını, harçlıkları olmayan veya harçlığını vermek istemeyen çocukların bu kişilerce sözlü ve fiziki şiddete maruz bırakıldıklarını, yaşı biraz büyük kız çocuklarına yerel halktan bazı gençlerin uygun olmayan sözler söylediklerini ifade etmektedirler. Gerek çevrenin yeteri kadar güvenli olmadığı düşüncesi, gerekse okul yolunda önleri kesilen çocuklarının zorla harçlıklarının alınması, harçlığı olamayan ya da harçlığını vermek istemeyen çocukların sözlü veya fiziki şiddete maruz kalması, dövülmesi, çocuklarının korkması gibi nedenler dolayısı ile bazı katılımcılar çocuklarını okula göndermemektedirler.

Yaşadıkları yerin ve okul yolunun güvenli olmadığını düşündüğü için çocuğunu okula göndermeyen, araştırma kapsamında görüşülen GK1 bu konuda şunları ifade etmektedir:

Yaşadığımız mahalle güvenli değil, sürekli hırsızlık oluyor. Evler çok eski ve bazı evler yıkıntı halde oralarda bazı kimseler içki içiyorlar, poşetnen bir şeyler ağızlarına alıyorlar, bağıryor çağırıyolar, kötü konuşuyorlar. Polis bekçi fazla önem vermiyor. Caddelerde arabalar çok hızlı gidiyorlar, insanlara çarpacak diye korkuyoruz. Okul eve uzak, Okul yolu da güvenli değil. Benim çocuk okula gidiyordu.

Burada yaşayan Suriyeli olmayan bazı kimseler, çocuklarımız okula giderken onların önünü kesiyorlar, onların paralarını zorla alıyorlar, para vermeyene vuruyorlar, vermeyeni dövüyorlar. Çocuğum çok korkuyor okula gitmek istemiyor. Bu nedenle ben çocuğumu şimdi okula göndermiyorum, başka aileler de bu nedenle çocuklarını okula göndermiyorlar.

Bazı katılımcıların okul yolunun güvenliğinin yetersiz olduğuna ilişkin düşüncelerinde haklılığı, araştırma sırasında da gözlemlendiği üzere eğitime erişim sorunu yaşamayan Suriyeli çocukların eğitimine devam ettiği geçici eğitim merkezlerine geliş ve geçici eğitim merkezlerinden ayrılış saatlerinde çocuklarını okuldan almak için gelen Suriyeli yetişkinlerin geçici eğitim merkezleri önünde kalabalıklar halinde beklemesinden de anlaşılmaktadır.

Tablo 7’de de görüldüğü üzere anket kapsamında ulaşılan katılımcıların % 22,7’si, okulun bulunduğu yerde çevrenin güvenli olmamasını çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan bir etken olarak görmektedirler.

Araştırma sırasında görüşülen bazı katılımcılar, caddelerde arabaların hızla gitmesi, okul etrafında özellikle de çocukların okula geliş ve okuldan ayrılış saatlerinde yerel halktan bazı gençlerin gruplar halinde dolaşmaları, gençlerin Suriyeli çocuklara özellikle de yaşı biraz büyük kız çocuklarına hoş olmayan sözler söylemeleri, bazen çocuklara sataşmaları hatta dövmeleri, bazen çocukların harçlıklarını almak için onlara şiddet uygulamaları, çocukları korkutmaları gibi nedenler dolayısıyla okulun bulunduğu çevreyi güvenli bulmadıklarını, bu nedenle de çocuklarını okula göndermediklerini ifade etmektedirler.

Tablo 7’deki verilere göre katılımcıların % 2,0’ı okulun geç kapanmasını zorunlu eğitim çağındaki çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan bir etken olarak değerlendirmektedirler.

d) Sağlık-Sosyal ve Kültürel Nedenlerle İlişkili Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların bazılarının çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan sağlık-sosyal ve kültürel nedenlerle ilişkili; sağlık sorunu olması, evde birine bakması, nişanlı/evli olması gibi etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının belirlenmesi amacıyla anket formunda sorulan sorulara verdikleri cevaplardan, katılımcıların dağılımı Tablo 8’deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 8. Sağlık-Sosyal ve Kültürel Nedenler Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların Dağılımı

	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	N	f	%	f	%	f
%						
* Sağlık sorunu (hastalıklı, engelli) olduğundan çocuk okula gitmiyor.	256	223	87,1	0	0,	33 12,9
* Evde birine (engelli, yaşlı, kardeş) baktığı için çocuk okula gitmiyor.	256	239	93,4	0	0,0	17 6,6
* Nişanlı / evli olduğu için çocuk okula gitmiyor.	256	248	96,9	0	0,0	8 3,1

Tablo 8’den de anlaşılacağı üzere katılımcıların % 12,9’unun çocukları hastalık veya engel gibi sağlık sorunları nedeniyle eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu denildiğinde genelde sağlıklı oldukları halde eğitime erişim sorunu yaşayan çocuklar akla gelmekte ve bu çocukların eğitime erişimlerinin sağlanması için çalışmalar yapılmakta, faaliyetler yürütülmektedir. Ancak zorunlu eğitim çağındaki oldukları halde hastalık veya engellilik nedeniyle eğitime erişim sorunu yaşayan çocukların olduğu araştırma bulgularından anlaşılmaktadır.

Suriyelilerin yaşadıkları yerler alt yapının yetersiz olduğu, kentsel dönüşüm kapsamına alınmış, evlerin çoğu gece kondu olan mahallelerdir. Araştırma sırasında yapılan gözlemlerde bu mahallelerde evlerin oldukça eski, cadde ve sokakların çok da temiz olmadığı, insanların ihtiyaçlarını karşıladığı ve çoğunluğu Suriyelilere ait kasap, market, lokanta, ekmek fırını ve benzeri yerlerde gerek mekân ve gerekse çalışanların temizliğine yeteri kadar özen gösterilmediği, ziyaret edilen evlerde nüfusun kalabalık, eşyaların eski olduğu göze çarpmaktadır. Bunların yanı sıra çıplak gözle bile görülebilen yoksulluktan kaynaklı gerekli gıda ve temizlik maddelerinin yeterince sağlanamadığı, dil engeli nedeniyle koruyucu ve tedavi edici hizmetlere ulaşmada zorluklar yaşandığı katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak söz konusu bu mahallelerde yaşayanlar özellikle de çocuklar sağlıklarının bozulması yönünden büyük risk altında bulunmaktadırlar.

Katılımcıların bazılarının çocuklarının engelli olmalarından dolayı eğitime erişim sorunu yaşadıkları, engellilik halinin ise bazı çocuklarda doğuştan bazı çocuklarda ise kaza veya iç savaş gibi nedenlerden dolayı sonradan olduğu bazı katılımcılarca ifade edilmektedir. Anket uygulaması sırasında evi ziyaret edilen bir katılımcı 11 yaşındaki çocuğunun down sendromlu olması, parkta görüşülen bir katılımcı 9 yaşındaki oğlunun mahalledeki caddede hızla giden bir arabanın çarpması sonucu engelli ve bakıma muhtaç hale gelmesi ve yine evi ziyaret edilen bir katılımcı kız çocuğunun Suriye'deki iç savaşta gözünden yaralanması nedeniyle okula gidemediğini isöylemiştir.

Konuşma engelli ve bu engeli nedeniyle okula gidemeyen bir oğlu olan GK10'da bu konuda şunları söylemektedir:

Bir oğlum bir kızım var. Oğlum yedi yaşında kızım dört yaşında. Oğlum engelli olduğu için okula gidemiyor. Aslında çok gitmek istiyor ancak okula gidemiyor. Konuşma engelli olduğu için. Bize özel okula gönderin diyorlar, bir öğretmen tek bir çocuğa ders veriyormuş, eğer o okula giderse belki konuşur diyorlar, ancak özel okul için bizim gücümüz yok, devlet yardım ediyor mu, etmiyor mu? Bilmiyorum.

Tablo 8'deki verilerde de görüldüğü gibi katılımcıların % 6,6'sının çocukları evde engelli, yaşlı, kardeş gibi birinin bakımını üstlendiği için eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Suriye'de devam eden iç savaş ortamında veya doğal yollardan aile üyelerinin özellikle de ailede anne veya babanın ölmesi veya engelli hale gelmesi durumunda ailenin diğer üyelerinin sorumluluklarında bazı değişiklikler olması kaçınılmazdır. Bazen okula gitmesi gereken yaşta olan çocuklar babanın engelli olması veya ölmesi halinde çalışmak, annenin aynı durumla karşılaşması halinde ise evde varsa yaşlı, engelli, kardeş gibi birilerinin bakımını üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durum ise söz konusu çocukların eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olabilmektedir.

Tablo 8'den anlaşılacağı üzere katılımcıların % 3,1'inin okula gitmesi gereken yaştaki çocukları nişanlı veya evli oldukları için okula gitmemektedirler[†].

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcıların ifadelerinden kız veya erkek fark etmeksizin çocukların küçük yaşta evlendirilmesi uygulamasının Suriye toplumunda normal ve yaygın olduğu, evlendirilme aşamasına kadar geçen sürede özellikle nişanlı olan kız çocuklarının okula gitmesinin bazen aileleri tarafından engellendiği ayrıca evlenen çocukların yeni yaşamlarındaki sorumlulukları nedeniyle çoğunlukla eğitim hayatlarını sonlandırdıkları anlaşılmaktadır.

e) Ekonomik Nedenlerle İlişkili Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Çocuğu eğitime erişim sorunu yaşayan ve araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların ekonomik durumları ile ilişkili ve çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan; okul ücretini

[†]Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların bazılarının çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan “nişanlı/evli olma” etkeninin yaşanma yaygınlığının diğer etkenlere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye'de çocuk yaşta kişilerin evlendirilmelerinin cezai yaptırımı olması nedeniyle olsa gerek, araştırma esnasında katılımcıların bazılarının bu konuda sorulara cevap vermede biraz temkinli davrandıkları gözlemlenmiştir. Bu etkenin yaşanma yaygınlığının daha düşük olmasında bu durum gözden uzak tutulmamalıdır.

(okul aile birliği ücretini) karşılayamama, okula ulaşım ücretini karşılayamama, eğitim araç gereç ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılayamama ve çocuğun ekonomik desteğine ihtiyaç duyulması gibi etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının tespit edilmesi için sorulan sorulara katılımcıların verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 9'daki gibi tespit edilmiştir.

Tablo 9. Ekonomik Nedenler Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların Dağılımı

	Katılmıyorum			Kararsızım		Katılıyorum	
	N	f	%	f	%	f	%
* Okul ücretini (okul aile birliği ücretini) karşılayamadığım için çocuk okula gitmiyor.	256	136	53,1	81	31,6	39	15,3
* Okula ulaşım ücretini karşılayamadığım için çocuk okula gitmiyor.	256	199	77,8	0	0,0	57	22,2
* Eğitim araç gereç ve kırtasiye ihtiyacını karşılayamadığım için çocuk okula gitmiyor.	256	188	73,4	0	0,0	68	26,6
* Ekonomik desteğine ihtiyaç duyduğumuz için çocuk okula gitmiyor.	256	153	59,8	0	0,0	103	40,2

Tablo 9'da görüldüğü üzere okul ücretini (okul aile birliği ücretini) ödeyemediklerinden anket kapsamında ulaşılan katılımcıların % 15,3'ünün çocukları okula gitmemekte, eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Okul aile birlikleri okul ve aile arasında iş birliğini geliştirmek ve ailelerin eğitim hayatına daha etkin katılımlarını sağlamak için oluşturulmuş kuruluşlardır. Okul Aile Birliği Yönetmeliği 5. maddesinde, okul ve aile arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak, ekonomik yönden yetersiz olan öğrencilerin eğitim ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunmak amacıyla her okul bünyesinde okul aile birliği kurulacağı ifade edilmektedir. Yine aynı Yönetmeliğin 15. maddesinde devlete ait okullarda birliğin gelir[‡] kaynakları açıklanmakta, bu gelir kaynakları arasında aynı, şartlı veya şartsız nakdi bağışlar ve yardımlar da yer almakta, ancak ailelerin birliğe bağış yapmaya zorlanamayacakları, kayıt döneminde bağış veya yardım alamayacakları da ayrıca ifade edilmektedir.

Hem ailelerin birliğe bağış yapmaya zorlanamayacakları ve kayıt döneminde bağış veya yardım alamayacaklarına ilişkin Yönetmelik hükmüne hem de bu konuda MEB tarafından çeşitli zamanlarda yapılan uyarılara rağmen (MEB Müsteşarlık, 2016), basına yansıyan bazı olaylardan da anlaşılacağı üzere yaygın olmasa da bazı okul aile birlikleri aileleri bağış yapmaya zorlamaktadırlar (haber7.com, T24). Anket kapsamında ulaşılan katılımcıların bazılarının beyanlarından, bazı okullarda okul yönetimleri veya okul aile birlikleri tarafından “*siz bağış yapmayınca yerli halk da bağış yapmıyor denilerek*” çocuklarının kayıtları sırasında veya kayıtları sonrasında bağış yapmaya zorlandıkları ve ekonomik yönden yetersizliği olan bazı katılımcıların bu bağışı yapamadıkları için çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşadığı anlaşılmaktadır.

Okula ücret ödeyemediği (okul aile birliğine bağış yapamadığı) için çocuğunun okulu bıraktığını ifade eden GK7 bu konuda şunları söylemektedir:

Benim çocuğum şimdi okula gitmiyor. Ben çocuğumu okula kayıt yaptırmak için okula gittiğimde çocuğumun kaydını yaptılar ancak bana da bir kâğıt verdiler, kâğıtta yazan yere para yatırmamı söylediler. Ben kâğıtta yazan yere para yatırmadım. Çocuk okula gidip geldiğinde arada bir çocuğa para yatırmamız gerektiğini söylüyorlarmış, çocukta okuldan geldiğinde bize söylüyordu. Bazen ben okula gittiğimde para yatırmamızı yöneticiler bana da söylüyorlardı. Ben de ekonomik durumumuzun kötü olduğunu söyleyip, para yatırmadığımızı söyledim, okul yöneticileri bana, siz vermeyince diğer Türk ailelerde vermiyor hatta Türk aileler okulu en çok Suriyeliler kirletiyor, önce onlardan alın,

[‡] Okul aile birliği gelirleri, devletin desteğinin tamamlayıcısı olarak okul bütçesine büyük katkısı olan, daha kaliteli eğitim ortamları oluşturmak için okul yönetiminin talebi doğrultusunda okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir kaynaktır.

biz de verelim diyorlar diye konuşuyorlardı. Okula para veremediğimiz için çocuk okula gitmek istemiyordu. Bazen gidiyor bazen gitmiyordu. Sonra tamamen bıraktı okulu. Şimdi çalışıyor. Sonra bu mahalleye taşındık. Benim diğer iki çocuğum şimdi burada başka bir okula gidiyor ama o okulda bizden para istemiyorlar.

Tablo 9'dan da anlaşılacağı üzere araştırma kapsamında anket uygulanan katılımcıların % 22,2'sinin çocukları, okula ulaşım için gerekli ücretin karşılanamaması nedeniyle eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Araştırma süresince yapılan saha gözlemlerinden de anlaşılacağı üzere Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bazı yerlerde her eğitim seviyesinde okul bulunmamaktadır. Bu nedenle bazen çocuklar eğitimlerine devam edebilmek için evlerinden uzakta olan okula gitmek zorunda kalmaktadırlar. Daha önce de ifade edildiği gibi gerek yaşadıkları yerin gerekse okul yolunun güvensiz olarak değerlendirilmesi nedeniyle bazı katılımcılar çocuklarını okula göndermezlerken, araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların ifadelerinden de anlaşıldığı üzere ekonomik yetersizlikleri nedeniyle ulaşım ücretini karşılayamadıklarından bazı katılımcılar da çocuklarını uzak bir okula göndermemektedirler. Yaşadığı yerde çocuğunun gidebileceği uygun bir okul olmadığı ve uzakta olan okula da çocuğunun gitmesi için okula ulaşım ücretini ödeyemediğinden çocuğu eğitime erişim sorunu yaşayan GK1 ve GK8 bu konuda şunları söylemektedirler:

GK1;

Yakınımızda çocuklarımızın gidebileceği bir okul yok. Çocukların okula gitmesi için uzak bir yol yürümeleri gerek ya da servisle gitmeleri otobüse, minibüse binmeleri gerek. Otobüs, minibüsne gitseler çocuklara bazı sıkıntılar var. Özel servis iyi ama aylık 170 TL istiyorlar. Servis parası aylık 170 TL, bu para bizim için çok büyük bir para bunu ödemek çok zor.

GK8;

Benim üç çocuğum var, büyük çocuk yirmi yedi yaşında, diğerleri küçük. İki çocuğum okula gitmiyor, erkek çocuk çalışıyor. Kızım için ise okul uzak ancak servis ile kızımın okula gitmesi gerekir. Çocuğumun okula gitmesi için servis ücreti ödemek gerek, servis ücretini ödeyecek imkânımız yok. Eğer kızımı kaydettirecek çok uzak olmayan bir okul bulabilirsem, ya da servis ücreti ödense kızımı okula göndermek isterim.

Tablo 9'daki verilerden eğitim araç gereç ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılayamadıklarından anket kapsamında ulaşılan katılımcıların % 26,6'sının çocuklarının okula gidemediği anlaşılmaktadır.

Erdem (2017) araştırmasında, eğitim süresince eğitim için gerekli materyal ve malzemelere sahip olmayan mülteci öğrencilerin buldukları eğitim ortamlarında eğitim sürecinin dışında kaldıklarını tespit etmiştir. Araştırma sırasında bazı katılımcıların beyanlarından yaşadıkları ekonomik zorluklardan dolayı çocuklarının eğitimi için gerekli olan araç gereç ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılayamadıklarından, çocuklarının ya hiç okula gitmedikleri ya da kayıtlı oldukları okulu terk ettikleri anlaşılmaktadır.

Ekonomik durumunun kötü olduğu dönemde çocuğunun eğitimi için gerekli olan araç gereç ve kırtasiye ihtiyacını karşılayamayan bu sebeple de çocuğu hiç okula gitmeyen GK2 bu konuda şunları söylemektedir:

Çocuğa harçlık vermek büyük bir sorundu. Okula gitmesi için okulda kullanacağı malzemeleri almak büyük bir sorundu. Bundan dolayı çocuk okula gidemedi. Şimdi ekonomi biraz iyi ama çocuk artık okula gitmiyor, şimdi yaşı biraz büyüdüğü için de okula gitmek istemiyor.

Ekonomik yönden yetersiz olan ve çocuğunun eğitimi için gerekli araç gereç kırtasiye malzemelerini karşılamada sorun yaşayan ve bu sebeple çocuğu kayıtlı olduğu okulunu terk eden GK9'da bu konuda şunları ifade etmektedir:

....., ekonomik durumumuz kötü olsa bile ben çocuklarımızın okula gitmesini çok istiyorum, ancak ekonomik sıkıntılarımızdan dolayı çocuklarımızın ihtiyaçlarının tamamını karşılayamıyoruz, derslerde

kullanacağı araç ve gereçleri karşılamada sıkıntı yaşıyoruz. Okula giden çocuğum, bazen öğretmenin verdiği ödevler için bazı malzemeler almak gerektiğinde biz bu malzemeleri alamadığımızda öğretmenin verdiği ödevi yapamadığı için okula gitmek istemiyordu, çok utandığını söylüyordu, bu durum sıklıkla olmaya başlayınca okula gitmeyi bıraktı. Şimdi çalışıyor, okula gitmiyor.

Tablo 9'daki veriye göre araştırma kapsamında anket uygulanan katılımcıların % 40,2'si yaşadığı ekonomik zorluklardan dolayı çocuklarının ekonomik desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Söz konusu katılımcıların çocukları ailelerine ekonomik destek sağlamak için çalışmak zorunda kalmakta ve çalışmak zorunda kalan çocuklar da okula gidememekte, eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Araştırmanın bulgularından, araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların iyi bir eğitim almadıkları ve aylık gelir düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmakta ayrıca ev ziyaretleri ve yoğun olarak yaşadıkları yerlerde araştırma süresince yapılan gözlemlerde bazı katılımcıların ailelerinin yaşadıkları yoksulluk çıplak gözle bile görülebilmektedir.

Katılımcıların bazılarının ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, bazı katılımcılar çalışmamakta veya çeşitli nedenlerden dolayı çalışmamakta, çalışanlar ise genelde düşük gelirli niteliksiz işlerde çalışmaktadırlar. Çalışmadığı için hiçbir gelire sahip olmayan ya da niteliksiz işlerde çalıştıklarından düşük gelir elde eden katılımcılar ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşamakta, ailesinin ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşayan katılımcılar çoğunlukla çocuklarının ekonomik desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Çocuklarının ekonomik desteğine ihtiyaç duyan ailelerde çocuklar genelde de erkek çocuklar çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Araştırma süresince anket uygulamak için gidilen, katılımcıların yoğun olarak yaşadığı yerlerde zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmeyi kasap, lokanta, terzi, market, kuaför gibi iş yerlerinde çalışan çocuklara rastlanılmaktadır. Ayrıca bazı katılımcıların ifadelerinden bazı çocukların ise Siteler bölgesindeki mobilya atölyelerinde çalıştıkları anlaşılmaktadır. Ailelerine ekonomik anlamda destek olmak için çalışmak zorunda kalan çocuklar okula gidememekte, eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Ailesinin ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşadığı için çocuğunun ekonomik desteğine ihtiyaç duyan, bundan dolayı çalışmak zorunda kalan ve çalıştığı için de okula gidemeyen oğlu olan ve araştırma kapsamında görüşülen katılımcı GK3 bu konuda şunları ifade etmektedir:

Ekonomik durumumuz burada iyi değildir. Gelirimiz çok yoktur. Çocuğumuz çalıştığı için okula gitmiyor. Zaten az bir para alıyorlar, bizim başka bir gelirimiz yok. Çocuğumuz çalıştığından aldığı para ile kiramızı veriyoruz, Kira 300 Liradır. Diğer masraflarımızı karşılamaya çalışıyoruz. Elektrik parası var, su parası var, mutfak ihtiyaçları var. Başka ihtiyaçlarımız var. Bütün bunları karşılamak için çocuk çalışıyor. Çalıştığı için çocuk okula gitmiyor.

Ailesine ekonomik olarak destek olmak için çalışmak zorunda kalan ve bu nedenle okula gidemeyen çocuğu olan GK6'da bu konuda şunları söylemektedir:

....., ekonomik durumumuz kötüdür. Ev kirası vardır. Ailemizin ihtiyaçları vardır. Ailede toplam 7 kişiyiz. 5 çocuk var. 2 çocuk okula gitmiyor. 3 çocuk okula gidiyor. Okula gitmeyen çocuğumun biri gözünden hasta olduğu için okula gitmiyor, diğeri en büyük oğlum 15 yaşında o terzide çalışıyor. Onun kazandığı parayla ve yardımlarla geçinmeye çalışıyoruz.

f) Okul ve Okul Ortamı İle İlişkili Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Bazı katılımcıların çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan okul ve okul ortamı ile ilişkili; okulun uzaklığı, yakınlarında olan okul yöneticilerinin çocuklarını kaydetmemeleri, okulda sınıfların kalabalık oluşu, karma eğitim olması, dil engeli olması ve okulda derslerin zor gelmesi gibi etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığını belirlemek için sorulan sorulara verdikleri cevaplara göre katılımcıların dağılımı araştırma sonucunda aşağıda Tablo 10'daki gibi belirlenmiştir.

Tablo 10. Okul ve Okul Ortamı Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların dağılımı

	N	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%
* Yakınımızda okul olmadığına çocuk okula gitmiyor.	256	211	82,4	0	0,0	45	17,6
* Yakınımızda olan okulun yöneticileri kayıt yapmadığından çocuk okula gitmiyor.	256	143	55,9	51	19,9	62	24,2
* Okulda sınıflar çok kalabalık olduğu için çocuk okula gitmiyor.	256	214	83,6	27	10,5	15	5,9
* Karma eğitim olduğu için çocuk okula gitmiyor.	256	243	94,9	0	0,0	13	5,1
* Dil engeli nedeniyle (Türkçe bilmediği için) çocuk okula gitmiyor.	256	182	71,1	15	5,8	59	23,1
* Okulda dersler zor geldiği için çocuk okula gitmiyor.	256	196	76,5	23	9,0	37	14,5

Tablo 10’da görüldüğü üzere araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 17,6’sının çocukları yaşadıkları yere yakın okul olmamasından dolayı eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Katılımcıların yoğun olarak yaşadıkları yerlerde genelde her eğitim düzeyine uygun okul bulunmamakta, bir mahallede ilkokul varken komşu bir mahallede ortaokul bulunmaktadır. Bu durum bazı çocuklar için bulunduğu yerde ilkokul varsa ortaokulun, ortaokul varsa ilkokulun daha uzakta olmasına neden olurken, lise düzeyinde okul sayısı ise daha az ve katılımcıların yoğun olarak yaşadıkları bazı yerlere de uzaktır.

Daha öncede belirtildiği gibi bazı katılımcılar yaşadıkları yerleri, okula giden yolu veya okulun bulunduğu çevreyi yeterince güvenli görmemektedirler. Yaşadıkları yerleri, okul yolunu veya okulun bulunduğu çevreyi güvenli görmeyen katılımcılar küçük yaşta çocuklarını özellikle de yaşı biraz daha büyük olan kız çocuklarını yaşadıkları yerden uzaktaki okula göndermek istememektedirler. Çocukları okula giderken bazı kişiler tarafından okul yolunda çocuklarının önünün kesilmesi, korkutulması, dövülmesi veya özellikle de yaşı biraz daha büyük olan kız çocuklarının kaçırılması gibi korkuları nedeniyle yaşadıkları yerlerden uzakta olan okullara çocuklarını göndermemektedirler.

Eğitim almasını çok istediği halde yakınlarında okul olmadığı için kızını okula gönderemeyen GK1 bu konuda şunları ifade etmektedir:

..... Ekonomik durumumuzda sıkıntılar var. Fazla bir gelirimiz yok. Eski bir evde oturuyoruz, ev çok kalabalık. Kırımımız 300 TL. Özellikle kız çocuklarımızı okula göndermekte sıkıntılar var. Yakınımızda kızımın gidebileceği uygun bir okul yok. Mesela kız çocuklarımızı okula gönderemiyoruz. Kızın uzaktaki okula otobüslen, minibüslen gitmesinden korkuyoruz, bir şey yaparlar diye. Onun için özel servisle göndermek gerekiyor. Bunun için aylık 170 TL ödemek gerek, her ay bu parayı ödememiz çok zor. Bu para bizim için çok büyük bir para.

GK8’de kızının okula gidememesine neden olan durumu şöyle anlatmaktadır:

Ekonomik durumumuz iyi değil, yakınımızda ilkokul vardı kızım ilkokulu orada bitirdi, ancak şimdi yakınımızda ortaokul yok. Yaşı on beş oldu. Uzakta bir okula gitmesi için servis ücreti ödemek gerek, buna bizim imkânımız yok. Kızım hem bu nedenle okula gitmiyor hem de abisi ve babası uzak okula gitmesini istemiyor. Yolda giderken kaçırlar diye korkuyorlar.

Yakınlarında olan bazı okullarda okul yöneticilerinin çocuklarını okula kayıt yapmadıkları için katılımcıların % 24,2’sinin çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşadığı Tablo 10’daki verilerden anlaşılmaktadır.

Araştırma sırasında görüşülen bazı katılımcılar çocuklarını okula kaydettirmek için okula gittikleri halde, yaşadıkları yerlere yakın olan bazı okullarda görev yapan okul yöneticilerinin, çocuklarını okula kaydetmediklerinden bahsetmektedirler. Katılımcıların bazılarının ifadelerine göre; Suriyeli çocukların eğitim ortamını bozacağı, okulun kapasitesinin yetersizliği, Suriyeli aileler ile okul yönetimleri arasındaki yetersiz iletişim ve okul yöneticilerinin Suriyelilere karşı olumsuz düşünceye sahip olmaları gibi nedenlerden dolayı bazı okullarda okul yöneticileri çocukların okula kaydını yapmamaktadırlar. Bu nedenle de çocuklar eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Yakınlarında olan okul yöneticilerinin kayıt yapmamaları nedeniyle çocuğu okula gidemeyen GK6 ve GK8 bu konuda şunları söylemektedirler:

GK6;

Okul müdürü ile görüşmeye gittiğimizde çocukları okula kaydettirmek için, okul müdürü biraz sinirli sinirli davranıyor. Bize “bana gelmeyin öğretmenlerin yanına gidin öğretmenlerin yanına gidin” diyor, kayıt için kontenjan yok, yerim yok, gidin Suriye’ye geri gidin diyor, biz o zaman Türkçe bilmediğimiz için çocukları kayıt yaptıramadan geri geliyoruz. Müdürün davranışında bize karşı biraz sıkıntı var.

GK8;

Benim oğlum sekiz yaşında okula gitmiyor. Biz çocuğumuzu okula kayıt yaptırmak için okula gittiğimizde yöneticiler önce kayıt yapmadılar “biz sizi arayacağız” dediler, sonra bir defa daha gittik yine yöneticiler “biz size haber vereceğiz” dediler sonra okula bir daha gittiğimizde yöneticiler bize “yer yok, kontenjan yok, kayıt yapamıyoruz” dediler. Bu nedenle oğlum okula gitmiyor. Şimdi camide kurs veriyorlar oğlum oraya gidiyor. Yöneticiler yer yok, kontenjan yok dedikleri için kayıt yapmadıkları için, okula kabul etmedikleri için oğlum okula gidemiyor.

Tablo 10’daki verilerden de anlaşılacağı üzere sınıfların kalabalık olmasına bağlı olarak katılımcıların % 5,9’unun çocukları okula gidememekte, eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar.

Araştırmanın yapıldığı yerlerde araştırma sırasında görüşülen katılımcıların beyanlarından ve yapılan gözlemlerden, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde, yerel halkın nüfusuna gelen Suriyeli nüfusun da eklenmesiyle önceleri buralarda bir nüfus artışının söz konusu olduğu, bu durum karşısında daha önceleri yerel halkın eğitim ihtiyaçlarına göre planlanmış okul ve derslik sayılarının yetersiz kaldığı ancak yerel halkın bir bölümünün başka yerlere göç etmesi ayrıca Ankara Valiliği tarafından bazı okulların ikili eğitime dönüştürülerek geçici eğitim merkezi haline getirilmesi ve yeni okulların inşa edilmesiyle bu sorunun çözülmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 10’a göre katılımcıların % 5,1’inin çocukları, okullarda karma eğitim olduğu için okula gitmemektedirler. Araştırma sırasında yapılan görüşmelerden de anlaşılacağı üzere, gerçekte Suriyeli aileler çocuklarının okula gitmesinde, eğitim almasında kız çocukları veya erkek çocukları arasında bir ayırım yapmamaktadırlar. Ancak bazı katılımcılar özellikle yaşı biraz büyük kız çocuğu sahibi olanlar, karma eğitim veren okullarda kız çocuklarının eğitim almasını istememekte, ancak kız çocuklarının sadece kız çocuklarına eğitim veren okullara gitmesini istemektedirler. Karma eğitim veren okullara kız çocuklarını göndermemektedirler.

Katılımcıların % 23,1’inin çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenin dil engeli olduğu Tablo 10’dan anlaşılmaktadır. Araştırma sırasında katılımcılarla yapılan görüşmelerde bazı katılımcıların beyanlarına göre dil engeli küçük yaşta çocuklardan ziyade özellikle yaşı biraz ileri olan çocukların eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Küçük yaşta çocuklar okula kayıt olduklarında dil engelini kolaylıkla aşabilmekte ve yerli çocuklarla birlikte normal olarak eğitimlerine devam edebilmekte iken ancak yaşı biraz büyük olan çocuklar dil engelini kolaylıkla aşamamaktadırlar. Dil engelini aşamayan çocuklar ise sınıfta öğretmenleri ve arkadaşları ile yeteri düzeyde iletişim kurmakta zorlanmakta, derslerinde başarısız olmakta, bu durum ise ilk başlarda çocukların devamsızlık yapmalarına ve zamanla okulu terk etmelerine neden olmaktadır.

Dil engeli nedeniyle çocuğu okula gidemeyen GK1 bu konuda şunları söylemektedir:

Çocuğu kayıt yaptırdığımız zamanda çocuk Türkçe bilmediği için diğer çocuklarla iletişim kuramadı, onlarla uyum sorunu yaşadı. Diğer çocuklarla uyumlu olamadı, bu durum çocuğu olumsuz etkiledi. Çocuk Türkçe bilmediği için dersleri anlamadı, dersleri de anlayamayınca çocuk okulu bıraktı.

Başka bir etkene bağlı olarak çocuğu okula gidemeyen GK8 de bu konu ile ilgili olarak düşüncesini aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

Türkçe bilememe çocuğumun okula gitmesine engel olmadı. Kız çocuğumu ilkokula ilk kaydettirdiğimde çocuk küçüktü, Türkçe bilmemesinden dolayı ilk zamanlarda biraz zorluk yaşadı, ancak zamanla Türkçeyi öğrendi, ilkokuldan mezun oldu şimdi Türkçesi çok iyi. Ancak bazı ailelerin çocukları yani yaşı daha büyük olanlar Türkçe bilmedikleri için dersleri anlamadıkları için, dersler zor geldiği içi okula gitmiyorlar.

Tablo 10'daki verilerden katılımcıların % 14,5'inin çocuklarının, okulda derslerin zor gelmesi nedeniyle eğitime erişim sorunu yaşadığı anlaşılmaktadır. Görüşme yapılan bazı katılımcılara göre okullarda çocuklarına derslerin zor gelmesinin nedenleri; çocukların Türkçe öğrenmedikleri halde devlet okullarına kayıtlarının yapılması, bazı çocukların hem çalışıp hem okumak zorunda kalmaları, kalabalık ailelerde çocukların çalışabilecekleri uygun ortamların olmaması ve ekonomik yetersizlikler nedeniyle çocukların bazı eğitim araç ve gereçlerinin temin edilememesi olarak sıralanabilir.

Bazı katılımcılara göre çocukları yeteri kadar Türkçe konuşamadıklarından okullarında öğretmenleri ve arkadaşları ile iyi bir iletişim kuramamakta, öğretmenleri ve arkadaşları tarafından yeterince desteklenememekte bu nedenle dersleri anlamakta zorlanmaktadırlar. Derslerde kendilerini yeterince ifade edememeleri, sınavlarda akademik olarak başarısızlık yaşamaları çocuklarında “okula boşuna gidiyorum” düşüncesinin oluşmasına nede olmakta, bu duyguları yaşayan çocuklar önceleri devamsızlık zamanla okul terki yapmaktadırlar. Ayrıca bazı çocuklar hem çalışmakta hem de eğitimlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu çocuklar çalıştıkları için derslerine çalışacak zaman, bazı çocuklar kalabalık ailelerde yaşadıklarından ders çalışma ortamı bulamadıklarından, bazı çocuklar ise eğitim araç gereç temininde zorluk yaşamalarından dolayı derslerin zorluğunun üstesinden gelememekteler. Bu durumda olan çocukların çoğu da genellikle okulu terk etmektedirler.

Okula kayıtlı iken derslerin zor gelmesi nedeniyle okulunu terk eden çocuğu olan GK1 bu konu ile ilgili olarak şunları söylemektedir:

Okula gitmeyen erkek çocuğum şimdi 15 yaşında. Çocuğumu geçen sene okula kayıt yaptırdım, çocuk hem çalışıyor hem de okula gidip geliyordu o zaman. O zaman çocuk okula gidip gelse de çocuk ders çalışabilecek zaman bulamadı, işten geldi okula gitti. Türkçe bilmediği için okulda hocalar çocukla pek ilgilenmediler. Çocuğu teşvik etmediler, okulda dersler çok zor geldiği için, derslerde başarılı olamadığı için, sınavlarda düşük not aldığı için okulu bıraktı, bir daha da çocuk okula gitmedi.

İlk geldiklerinde çocuğunu okula nasıl kaydettireceğini bilmediği için çocuğunu okula geç kaydettiren ancak derslerin zor gelmesi nedeniyle çocuğu okulu terk eden GK5'de bu konuda şunları söylemektedir:

....., biz kalabalık bir aileyiz. Okula gitmeyen çocuk büyük erkek çocuktur. Ankara'ya ilk geldiğimde çocuğu okula kayıt ettirmek için yeteri kadar bilgim yoktu, nereye gideceğim, hangi okula kayıt yaptıracağım, nasıl kayıt yaptıracağım bilgim yoktu bu nedenle kayıt yaptıramadım ancak birkaç yıl sonradan kayıt yaptırdım. Kayıt yaptırdığımda çocuk daha da büyümüş oldu, bu defa da çocuğu küçük çocuklarla aynı sınıfa koydular. Küçük çocuklar ile aynı dersleri görüyordu. Çocuk Türkçe bilmediği için dersler zor geldi, evde ders çalışabilecek ayrı bir yeri yoktu. Dersi anlamadı okula boşuna gittiğini söyledi, okula gitmek istemedi, Türkçe öğrenemediği için okulda dersler zor geldiği için okulu bıraktı. Şimdi benim yanımda çalışıyor, okula gitmiyor. Okul zor diyor.

g) Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Öğrenci ve Velilerin Davranışları İle İlişkili

Eğitime Erişime Engel Olan Etkenler

Araştırma sonucunda, araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların çocuklarının okula gitmemesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan okul yöneticileri, öğretmen, öğrenci ve diğer veli

davranışları ile ilişkili; okulda yönetici ve öğretmenlerin dışlaması, öğretmenlerin şiddet uygulaması, diğer çocukların zorbalık yapması ve Suriyeli olmayan velilerin olumsuz davranışları gibi etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığı Tablo 11'deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 11. Okul Yöneticileri, Öğretmen, Öğrenci ve Diğer Veli Davranışları Kaynaklı Etkenlerin Yaşanma Yaygınlığına İlişkin Katılımcıların Dağılımı

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		
	N	f	%	f	%	f	%
* Okulda yöneticiler ve öğretmenlerin dışlamasına maruz kaldığı için çocuk okula gitmiyor.	256	201	78,5	33	12,9	22	8,6
* Okulda öğretmenler şiddet uyguladığı için çocuk okula gitmiyor.	256	216	84,4	27	10,5	13	5,1
* Okulda diğer öğrenciler zorbalık yaptıkları için çocuk okula gitmiyor.	256	178	68,0	21	8,2	61	23,8
* Suriyeli olmayan velilerin olumsuz davranışları nedeniyle çocuk okula gitmiyor.	256	221	86,3	26	10,2	9	3,5

Tablo 11'deki verilerden de anlaşılacağı üzere katılımcıların % 8,6'sının çocukları, bazı okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin dışlamasına maruz kaldıkları için okulunu terk etmekte ve eğitime erişim sorunu yaşamaktadırlar. Bazı yöneticiler ve öğretmenlerin dışlamasına maruz kaldığı için eğitime erişim sorunu yaşayan çocukların varlığından, aslında vaktiyle bu çocukların uygun bir okula kayıtlarının yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sırasında görüşülen katılımcıların bazılarının beyanlarından, bazı okullarda okul yöneticileri veya bazı öğretmenlerin okula kayıtlı olan Suriyeli çocuklara karşı ön yargılı oldukları ve dışlayıcı tavırlarının olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle bazı okul yöneticilerinin kayıt dönemlerinde katılımcılara ve çocuklarına karşı olumsuz tavırları söz konusu olmakta, okula kayıtları yapıldığı halde çocuklar yeteri kadar Türkçe bilmedikleri için bazı öğretmenleri tarafından yeterince desteklenmemekte veya dışlanmaktadırlar. Okulda yeterince desteklenmeyen ve dışlandığını düşünen bazı çocuklar ise zamanla okulu terk etmektedirler.

Bazı öğretmenlerinin dışlamasına maruz kaldığı için çocuğunun okulu terk ettiğini düşünen GK1 bu konuda şöyle demektedir:

Yakınımda okul yok. Çocuğumu ilk defa yaşadığımız yerden uzakta olan bir okula kayıt yaptırdığımda yöneticilerle fazla sıkıntı yaşamadım ancak bazı hocalar, çocuk yabancı olduğu için, çocuk Türkçe bilmediği için kolaylık göstermediler, çocuğu teşvik etmediler, yabancı olduğu için biraz ayırdılar. Çocuk dersler zor geldiği için, dersleri anlamadığı için psikolojik olarak etkilendi, çocuk sonra okula gitmedi.

Tablo 11'de gösterildiği gibi, araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların % 5,1'i çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasının nedeni olarak okulda öğretmenlerin şiddet uygulamasını görmektedirler. Başka bir deyişle katılımcıların % 5,1'inin çocukları okula kayıtları olduğu halde bazı öğretmenlerin şiddet uygulaması nedeniyle okula gidememektedirler. Ancak araştırma sırasında görüşülen katılımcılardan çocuklarının ne tür bir şiddete maruz kaldığına ilişkin bilgi alınamamıştır.

Tablo 11'den anlaşılacağı üzere katılımcıların % 23,8'i, çocuklarının okula gidememesinin, eğitime erişim sorunu yaşamasının nedeni olarak, çocuklarının kayıtlı oldukları okullarda diğer bazı çocukların (öğrencilerin) kendi çocuklarına yaptığı zorbalığı görmektedirler.

Katılımcıların yoğun olarak yaşadıkları yerlerde yerel halkın Suriyelilere karşı olumsuz düşünceye sahip oldukları açık bir şekilde görülebilmektedir. Yerel halkın bu olumsuz düşüncelerinin okula giden çocuklarına yansması ve çocuklarında da Suriyeli çocuklara karşı olumsuz düşüncelerin oluşmasına neden olması kuvvetle muhtemeldir. Araştırmanın nitel bölümünde görüşülen katılımcıların

bazılarının beyanlarına göre bazı katılımcıların çocukları kayıtlı oldukları okullarda nadiren Suriyeli olsa da özellikle bazı yerli çocukların zorbalığına maruz kaldıkları için okula gitmek istememekte, zorbalığa maruz kalması nedeniyle ilk başlarda devamsızlık yapmakta, devamsızlıkla başlayan süreç zamanla okul terki ile sonuçlanmaktadır.

Çocukları bir okula kayıtlı olduğu halde diğer bazı çocukların zorbalıklarına maruz kaldıkları için okulu terk etmek zorunda kaldıklarını, aynı sebeplerden dolayı bazı ailelerin çocuklarının da okulu terk ettiklerini söyleyen GK3, GK5 ve GK6 bu konuda şunları ifade etmektedirler:

GK3;

Bizim çocukları okula giden buranın yerli çocukları bazen dövdükleri ve çocuklar arasında bazen münakaşalar olduğu için benim çocuk okulu bıraktı. Benim çocuk küçük, bazen geliyor baba beni dövdüler, ittiler, düşürdüler diyor. Bende göndermedim okula. Bazı diğer yerli çocuklar bizim çocuklara Suriye'ye gidin, buradan gidin diyorlarmış. Bizim çocuklar bu yüzden okula gitmek istemiyorlar, bazen de okulu bırakıyorlar. Bazı çocuklar bu yüzden okumuyorlar.

GK5;

Okula giden çocuklarımıza bazı sıkıntılar var. Bazen çocuklarla münakaşalar oluyormuş, biraz bu sıkıntılar var, bazı yerli çocuklar buradan gidin diyorlarmış, biz nereye gideceğiz, biz savaştan kaçtığımız için geldik buraya. Bundan dolayı bazen çocuğumun biri “ben okula gitmek istemiyorum” diyor, bu çocuğuma vurdular, onu ağlattılar, bir defasında düşürmüşler dizi kanamış geldi. Çocuğu artık okula göndermiyorum.

GK6;

Benim beş çocuk var, iki oğlan üçü kız. Benim şimdi okula gitmeyen bir kızım var gözünden hasta. Aslında biz onu okula kaydettirmiştik, okula biraz gitti ancak gözünden hasta olduğu için okuldaki diğer çocuklar onunla “kör kız, kör kız” diyerek dalga geçtiler, onu ittiler, düşürdüler, kötü davrandılar. Şimdi bu kızımı okula göndermiyorum evde yanımda.

Tablo 11'deki bilgilere göre katılımcıların % 3,5'i, çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşanmasına neden olan bir etken olarak Suriyeli olmayan velilerin olumsuz davranışlarını görmektedirler. Ancak araştırma süresince görüşülen katılımcılardan, bu olumsuz davranışların neler olduğuna ilişkin bir bilgi alınamamıştır.

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Altındağ ilçesi sınırları içerisinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde, Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin Suriyeli aileler arasında yaşanma yaygınlığını belirlemek ve bu etkenlerin eğitime erişime etkisini açıklamak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında çocuğu okula gitmeyen, eğitime erişim sorunu yaşayan 256 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda bu katılımcıların % 46,1'inin kadın, % 53,9'unun erkek ve ayrıca % 26,2'sinin 20-35 yaş, % 55,8'inin 36-50 yaş, % 16,8'inin 51-65 yaş ve % 1,2'sinin 66 ve yukarısı yaş aralığında bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda eğitim durumuna ilişkin olarak katılımcıların % 17,2'sinin okuryazar olmadığı, % 50,0'mın ilkokul, % 24,6'sının ortaokul, % 5,9'unun lise mezunu ve % 2,3'ünün ise yüksekokul ve üzeri bir eğitim seviyesine sahip olduğu; aylık gelir durumuna ilişkin olarak katılımcıların % 28,5'inin aylık düzenli bir gelirin bulunmadığı, % 7,4'ünün aylık gelirin 300-500 TL, % 25,4'ünün aylık gelirin 501-750 TL, % 20,7'sinin aylık gelirin 751-1.000 TL ve % 18,0'mın aylık gelirin 1.001 TL ve yukarısında olduğu; yaşadıkları yerlere ilişkin olarak da katılımcıların hiç birinin mülkiyeti kendisine ait bir eve sahip olmadığı, % 73,0'mın sadece ailesinin olduğu kiralık bir evde, %27,0'mın ise başka ailelerle paylaştığı ortak kiralık bir evde yaşadığı tespit edilmiştir.

Türkiye'de yaşayan bazı Suriyeli ailelerin statü ve ikamet yeri belirsizliği ve ayrıca okula kayıt yaptırabilmek için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olmamaları nedeniyle çocuklarının okula gidemediğine, eğitime erişim sorunu yaşadığına ilişkin ifadeler literatürde rastlamak mümkündür.

Duruel (2016) Türkiye'ye gelen Suriyelilerin kayıt altına alınmasında yaşanan zorluklardan dolayı haklarında sağlıklı bilgiye sahip olunamamasının Suriyelilerin karşı karşıya kaldıkları sorunlarının çözümüne yönelik politikaların belirlenmesinde sıkıntı oluşturduğundan, kamu ve STK'ların iyi organize olamadığından ve bu durumun Suriyelilere yönelik eğitim hizmetlerinin sunulmasında aksamalara neden olduğundan, Taştan ve Çelik (2017) bazı Suriyeli ailelerin Türkiye'de çocuklarını okula nasıl kayıt yaptıracaklarını bilememelerinden, sık ikamet yeri değişiklikleri nedeniyle okula geçerli bir adres bildirememelerinden ve geçerli bir kimlik kartı sahibi olmamalarından dolayı çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşadığından bahsetmektedir. Ayrıca Özer ve diğerleri (2016) çocuğun yabancı tanıtım kartı ya da yabancı kimlik kartı olması kaynaklı karışıklıkların, ailelerin bilgi eksikliğinin, Kultas (2017) Suriyeli ailelerin bazılarının kayıtlı olmamalarının, yerleşik hayata geçmemelerinin, Coşkun ve diğerleri (2017) Suriyeli ailelerin çok sık yer değiştirmelerinin ve bilgi eksikliklerinin çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olduğunu ifade etmektedirler.

Araştırmanın sonucunda çocukların okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan statü ve ikamet yeri belirsizliği ile ilişkili etkenlerin ve ayrıca çocuklarını okula kayıt yaptırabilmek için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olunamaması etkeninin Ankara'da yaşayan Suriyeli aileler arasında da değişik oranda yaygınlıkta yaşandığı anlaşılmaktadır. Çocukların okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan statü ve ikamet yeri belirsizliği ile ilişkili etkenlerin ve ayrıca çocuklarını okula kayıt yaptırabilmek için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olunamaması etkeninin yaşanma yaygınlıklarına bakıldığında; araştırmanın sonucunda katılımcıların statüsü ve ikamet yeri belirsizliği ile ilişkili olan "*Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nde hiç kayıtlı olmama*" etkeninin katılımcılar arasında % 5,9 oranında, "*Yabancı tanıtım kartı (98 ile başlayan kimlik) sahibi olma*" etkeninin katılımcılar arasında % 8,2 oranında, "*İkamet yerinin sürekli değişmesi*" etkeninin katılımcılar arasında % 9,8 oranında ve "*Okula kayıt yaptırabilmek için gerekli iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olmama*" etkeninin katılımcılar arasında % 10,9 oranında yaygınlıkta yaşandığı belirlenmiştir.

Yaşadıkları yerleri yeteri kadar güvenli görmemeleri, korkuları ve endişeleri nedeniyle bazı Suriyeli ailelerin çocuklarının okula gidemediğine, eğitime erişim sorunu yaşadığına ilişkin ifadelerle çok yaygın olmasa da yapılmış bazı araştırmalarda rastlamak mümkündür. Yavuz ve Mızrak (2016) birçok etken yanında güvenlik yetersizliğinin de Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olduğundan, Taştan ve Çelik (2017) bazı ailelerin güvenlik kaygıları nedeniyle evlerinden uzakta olan okula çocuklarını, özellikle de kız çocuklarını göndermek istemediklerinden, Coşkun ve diğerleri (2017)'de benzer ifadelerle bazı ailelerin kız çocuklarını endişeleri, korkuları nedeniyle okula göndermediklerinden bahsetmektedirler.

Suriyelilerin eğitimi üzerine yapılmış araştırmalara bakıldığında bu araştırmaların daha çok Suriyelilere yönelik eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunların, genellikle de okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesine yönelik olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca bu araştırmalarının çoğunun da okul ortamlarında yapılmasından olsa gerek söz konusu araştırmalarda güvenliğe ilişkin değerlendirmelere çok fazla rastlanılmamaktadır. Ancak araştırma sonucunda Ankara'da Altındağ ilçesi sınırları içerisinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde çok sık yaşanan hırsızlık olayları, cadde ve sokaklarda hızla giden arabalar, parklarda vakit geçiren Suriyeli kadın ve çocuklara sözlü olarak şiddet uygulayan, mahalle aralarında alkol alan, uçucu madde çeken, okula giden çocuklarının önünü kesen, onların harçlıklarını alan, harçlıklarını vermek istemeyen çocuklara sözlü ve fiziki şiddet uygulayan kişilerden dolayı bazı katılımcıların yaşadıkları yerlerin yeteri kadar güvenli olmadığını düşündükleri ve bu nedenle çocuklarını okula göndermedikleri belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda ise katılımcıların bazılarının çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan güvenlik yetersizliği ile ilişkili etkenlerin araştırma kapsamında ulaşılan katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığına bakıldığında, "*Yaşanılan yerin güvenli olmaması*" etkeninin katılımcılar arasında % 25,4 oranında, "*Okul yolunun güvenli olmaması*" etkeninin katılımcılar arasında % 30,5 oranında, "*Okulun bulunduğu yerde çevrenin güvenli olmaması*"

etkeninin katılımcılar arasında % 22,7 oranında ve “Okulun geç kapanması” etkeninin katılımcılar arasında % 2,0 oranında yaygınlıkta yaşandığı tespit edilmiştir.

Çocukların sağlık sorunu (hasta, engelli) olması, evde birine (yaşlı, engelli, kardeş) bakması ve nişanlı evli olması gibi sağlık-sosyal ve kültürel durumla ilişkili etkenlerin Suriyeli bazı çocukların eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olduğuna ilişkin bulgulara yapılmış bazı araştırmalarda rastlamak mümkündür. Ancak söz konusu bu araştırmaların çoğunda özellikle çocukların nişanlı/evli olması durumunun Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olduğundan bahsedilmektedir. Duruel (2016) kız çocuklarının erken yaşata evlendirilmesinin kız çocuklarının eğitime erişimini etkilediğini, Yavuz ve Mızrak (2016) mülteci çocuklarının eğitime erişimini engelleyen etkenlerden birinin kız çocukların erken yaşta evlendirilmesi olduğunu, Taştan ve Çelik (2017) kız çocuklarının erken yaşat evlendirilmesinin ya da evde yaşlı, kardeş gibi bakıma muhtaç birine bakmak zorunda kalmasının okula gitmesini engellediğini ifade etmektedirler. Bunların yanı sıra benzer ifadelere Gencer (2017), Büyükikiz ve Çangal (2016), Coşkun ve diğerleri (2017) tarafından yapılmış araştırmalarda da rastlamak mümkündür.

Ankara’da yapılan bu araştırma kapsamında ulaşılan katılımcılardan elde edilen veriler bazı çocukların sağlık sorunu olması, evde birine bakması, nişanlı/evli olması gibi etkenlerden dolayı eğitime erişim sorunu yaşadığını göstermektedir. Araştırma sonucunda sağlık-sosyal ve kültürel durumla ilişkili, katılımcıların bazılarının çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenlerin katılımcılar arasında yaşanması yaygınlığına bakıldığında; “Sağlık sorunu (hastalık, engelli) olması” etkeninin katılımcılar arasında % 12,9 oranında, “Evde birine (yaşlı, engelli, kardeş) bakması” etkeninin katılımcılar arasında % 6,6 oranında ve “Nişanlı/evli olması” etkeninin katılımcılar arasında % 3,1 oranında yaygınlıkta yaşandığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de yaşayan Suriyeliler üzerine yapılmış araştırmalara bakıldığında genel olarak Suriyelilerin karşı karşıya kaldıkları sorunların arasında ekonomik sorunların önemli bir yeri olduğuna, Suriyeli ailelerin çoğunun ekonomik yönden sıkıntı yaşadıklarına, bu durumun bazı ailelerin çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olduğuna dair üzerinde uzlaşılmış bir görüş vardır.

Duruel (2016) uzak okullara ulaşımında sıkıntı yaşamalarının, ekonomik zorluklar yaşayan ailelerin çocuklarını çalıştırmalarının çocukların eğitime erişimini etkilediğini, Gencer (2017) Suriyeli çocukların eğitim dışında kalmasına neden olan en önemli etkenin ailelerin yaşadığı ekonomik sıkıntılar olduğunu, Harunoğulları (2016) Türkiye’ye gelen Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bir gelire sahip olmamalarından dolayı çocuklarının ekonomik desteğine ihtiyaç duymalarının çocuklarının eğitime erişimini engellediğini, Özer ve diğerleri (2016) okulların mültecilerin yaşadığı yerlerden uzakta olmasının, eğitim ücretsiz olsa bile eğitim için gerekli malzeme temini, okula ulaşım, beslenme harcamaları gibi harcamaların ailelerce karşılanamamasının, çocukların çalışmak zorunda kalmasının, çocukların eğitime erişim sorun yaşamalarına neden olduğunu ifade etmektedirler.

Araştırmanın bulgularından, araştırma kapsamında ulaşılan katılımcıların bazılarının düzenli bir gelirinin olmadığı, düzenli geliri olanlarında neredeyse tamamına yakının düşük bir gelire sahip olduğu dolayısıyla, Suriyelilerle ilgili yapılmış araştırmalarda bahsedilen Suriyeli ailelerin ekonomik yönden yaşadıkları sorunlara benzer sorunların Ankara’da yaşayan Suriyeli aileler arasında da yaygın olarak yaşandığı anlaşılmaktadır. Ailelerin yaşadığı bu ekonomik sorunlarla ilişkili okula ücret ödeyememe, ulaşım ücretini karşılayamama, eğitim araç gereçlerini temin edememe, çocuğun çalışmak zorunda kalması gibi etkenler bazı katılımcıların çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Araştırma sonucunda, ekonomik sorunlarla ilişkili ve katılımcıların bazılarının çocuklarının

okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenlerden “Okul ücretini (okul aile birliği ücretini) karşılayamama” etkeninin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının % 15,3 oranında, “Okula ulaşım ücretini karşılayamama” etkeninin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının % 22,2 oranında, “Eğitim araç gereç ve kırtasiye ihtiyacını karşılayamama” etkeninin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının % 26,6 oranında ve “Ekonomik desteğine ihtiyaç

duyulması” etkeninin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığının % 40,2 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Yaşadıkları yere yakın okul olmaması, bazı okul yöneticilerinin kayıt yapmada zorluklar çıkarması ve hatta kayıtlarını yapmaması, kalabalık sınıflar, karma eğitim olması, dil engeli olması, derslerin zor gelmesi gibi etkenlerden dolayı bazı Suriyeli çocukların okula gidemediğine, eğitime erişim sorunu yaşadığına ilişkin ifadeler Suriyelilerin eğitimi üzerine yapılmış bazı araştırmalarda rastlanılmaktadır.

Gencer (2017) Suriyeli çocukların eğitime erişimi önündeki en büyük engellerden birinin dil sorunu olduğunu, Sakız (2016) okul müdürlerinin genel olarak göçmen çocuklarının okullarında bulunmasını istemediklerini, okula uyum sağlayamayacaklarını ve fiziksel kapasite yetersizliğinin eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşündüklerini, Ciğerci ve Güngör (2016) aralarında Suriyelilerin de olduğu, ilkokullarda eğitim gören yabancı öğrencilerin yaşadıkları dil sorununun dersleri anlayamamaya ve kendilerini iyi ifade edememelerine neden olduğunu söylemektedir. Taştan ve Çelik (2017) dil engelinin, yakınlarında okul olmamasının, uzak okula ulaşımında yaşanan sorunların, bazı ailelerin karma eğitime mesafeli yaklaşımlarının Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenler arasında olduğunu, ayrıca bazı okul yöneticilerinin Suriyeli çocuklarının kayıtlarını yapmada güçlükler çıkardıklarını, bazı yöneticilerin Suriyeli çocukları okulda sorunların kaynağı olarak gördüklerini, Coşkun ve diğerleri (2017) ailelerin uzakta olan okula çocuklarını göndermede özellikle de karma eğitim yapan okullara kız çocuklarını göndermede isteksiz davrandıklarını ifade etmektedirler.

Ankara’da yapılan bu araştırmada elde edilen verilerden, yukarıda bahsedilen okul ve okul ortamıyla ilişkili yakınlarında okul olmaması, bazı okul yöneticilerin kayıt yapmaması, sınıfların kalabalık olması, karma eğitim olması, dil engeli olması ve okulda derslerin zor gelmesi gibi etkenlerin Ankara’da yaşayan bazı Suriyeli ailelerin çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olduğu ve aileler arasında değişik oranlarda yaşandığı anlaşılmaktadır. Okul ve okul ortamıyla ilişkili ve katılımcıların bazılarının çocuklarının okula gidememesine, eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan bu etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığına bakıldığında, araştırma sonucunda *“Yakınlarında okul olmaması”* etkeninin katılımcılar arasında % 17,6 oranında, *“Yakınlarında olan okul yöneticilerinin kayıt yapmaması”* etkeninin katılımcılar arasında % 24,2 oranında, *“Okulda sınıfların çok kalabalık olması”* etkeninin katılımcılar arasında % 5,9 oranında, *“Karma eğitim olması”* etkeninin katılımcılar arasında % 5,1 oranında, *“Dil engeli olması”* etkeninin katılımcılar arasında % 23,1 oranında ve *“Okulda derslerin zor gelmesi”* etkeninin katılımcılar arasında % 14,5 oranında yaygınlıkta yaşandığı tespit edilmiştir.

Suriyelilerin eğitimi ile ilgili yapılmış bazı araştırmalarda, bazı okul yöneticileri ve öğretmenlerin, diğer öğrencilerin ve Suriyeli olmayan bazı velilerin olumsuz davranışlarından dolayı Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşadığına ilişkin ifadeler rastlanmaktadır.

Gencer (2017) Suriyeli çocukların eğitim dışına çıkması ve eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenler arasında, çocukların okullarda dışlanması, ayrımcılığa ve şiddete maruz kalması olduğundan bahsetmektedir. Sakız (2016) bazı okul müdürlerinin okullarına göçmen çocukları almak istemediklerini, yerel toplumun kabul düzeyinin düşüklüğünün göçmen çocukların eğitimini olumsuz olarak etkilediğini, Kultas (2017) Suriyeli çocukların okullarda dışlandığını, Börü ve Boyacı (2016) bazı göçmen çocukların öğretmenlerin kendilerini dışladığını düşündüklerini, Taştan ve Çelik (2017) bazı öğrencilerin ve velilerin Suriyeli çocukları sınıflarında istemediklerini, temizlik sorunu yaşayan bazı Suriyeli çocukların yerel öğrenci ve velilerin baskıları nedeniyle okulu bıraktığını söylemektedir.

Araştırmada elde edilen veriler okul yöneticileri, öğretmen, öğrenci ve Suriyeli olmayan diğer velilerin davranışlarıyla (dışlama, şiddet uygulama, zorbalık yapma, olumsuz tavırlar) ilişkili etkenlerin Suriyeli aileler arasında değişik oranlarda yaşandığını ve bu etkenlerin katılımcıların bazılarının çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olduğunu göstermektedir. Okul yöneticileri, öğretmen, öğrenci ve Suriyeli olmayan diğer velilerin davranışları ile ilişkili ve bazı katılımcıların çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamalarına neden olan etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma

yaygınlıklarına bakıldığında, “Okulda yöneticilerin ve öğretmenlerin dışlamasına maruz kalması” etkeninin katılımcılar arasında % 8,6 oranında, “Okulda öğretmenlerin şiddet uygulaması” etkeninin katılımcılar arasında % 5,1 oranında, “Okulda diğer öğrencilerin zorbalık yapmaları” etkeninin katılımcılar arasında % 23,8 oranında ve “Suriyeli olmayan diğer velilerin olumsuz davranışları” etkeninin katılımcılar arasında % 3,5 oranında yaygınlıkta yaşandığı araştırma sonucunda tespit edilmiştir.

Araştırma sonucuna ilişkin olarak genel ve kısa bir değerlendirme yapacak olursak bu çalışmada Ankara’da yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişim sorunu yaşamasına neden olan etkenlerin katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığına bakıldığında; ekonomik kaynaklı etkenler, okul ve okul ortamı ile ilişkili etkenler ile güvenlik yetersizliğine ilişkin etkenlerin Suriyeli aileler arasında daha yaygın yaşandığı ve eğitime erişimi olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Eğitime erişim sorunu yaşanmasına neden olan ve araştırma sonucunda katılımcılar arasında yaşanma yaygınlığı tespit edilen ve eğitime etkisi açıklanmaya çalışılan bu etkenlerin katılımcılar arasında yaygın olarak yaşanmasının önüne geçilmesi veya daha az yaygınlıkta yaşanmasının sağlanması çocukların eğitime erişim oranlarının artırılmasına katkı sunması bakımından oldukça önemlidir. Bu etkenlerin yaşanma yaygınlığının önüne geçilmesi veya yaşanma yaygınlığının en az düzeye indirilmesi için geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

a) Suriyelilerin sadece eğitim hizmetlerine değil kamu ve STK’lar tarafından sunulan tüm insani hizmetlere erişimleri bakımından kayıt altına alınmaları sağlanmalı, kayıtlı olmalarının kolaylaştırılması için İl Göç İdaresi Müdürlüğünde yeterli sayıda özellikle Arapça bilen personel istihdam edilmeli ve personele gerekli eğitimler verilmelidir. Ayrıca Suriyelilere yönelik, kendilerine sunulan temel insani hizmetlere kolay erişimleri için bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

b) Suriyelilerin yaşadığı yerlerdeki okullarda mümkün ise Türkçe Arapça bilen personel istihdam edilmeli, çocukların özellikle de yaşı büyük çocukların gerek dil engeli gerekse de dil engeli ile ilişkili dersleri anlayamama, derslerin zor gelmesi gibi etkenlerden dolayı eğitim dışına çıkmasının önlenmesi için çocukların devlet okullarına kabulünden önce Türkçe dil kursları aracılığıyla belirli seviyede Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı, ayrıca halk eğitimi merkezlerinde yetişkin Suriyelilere yönelik Türkçe kursları açılmalı, yetişkin Suriyelilerin bu kurslara katılımları teşvik edilmelidir.

c) Suriyelilerin yaşadıkları mahallelerde güvenli bir ortamda yaşamlarının sağlanması ve çocuklarının eğitime erişim sorunu yaşamlarına neden olan güvenlik sorunlarının giderilmesi ve okula güvenli ulaşımın sağlanması için gerekli önlemler alınmalıdır.

d) Çalışmak zorunda kalan çocuklar için çocukların okula devam etmeleri koşuluyla ailelerine belirli miktarlarda teşvik ödemesi yapılmalı, ayrıca Suriyelilerin iş piyasasına katılımına yönelik sosyal politika uygulamaları hayata geçirilmelidir. Suriyeli çocukların gittiği okullar özellikle devlet okulları daha fazla desteklenmeli, çocuklara belirli zamanlarda eğitim araç gereç, kırtasiye malzemesi yardımı yapılmalı ve ulaşım sorunu yaşayan çocukların okula ulaşımının sağlanması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

e) Katılımcıların yaşadıkları yerlerde eğitime erişimi sağlanmış Suriyeli çocukların akran zorbalığına maruz kalmaması için okul yönetimlerince gerekli tedbirler alınmalı, uyum çalışmaları yapılmalı, ayrıca okullarda Suriyeli çocuklara yapılan eğitim araç gereç, kırtasiye, giyim ve benzeri yardımlar ihtiyacı olan yerel çocuklara da yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Aygül, Hasan, Hüseyin, (2018, Mart). Eğitime erişim, yoksulluk ve formel/enformel işgücü olarak üniversite gençliği: “İstihdam için mi eğitim? Eğitim için mi istihdam?”, OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8 (Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 58-87. (DOI: 10.26466/opus.354859), Erişim tarihi: 01.02.2019.

- Baki, Adnan ve Gökçek, Tuba, (2012, Güz). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 42* (001-021). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70397>, Erişim tarihi: 24.05.2018.
- Börü, Neşe ve BOYACI, Adnan, (2016, Summer). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/14*, p. 123-158. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9818>
http://www.turkishstudies.net/Makaleler/2144713783_7BoruNese-vd-egt-123-158.pdf, Erişim tarihi: 13.01.2018, 2:25.
- Büyükkız, K. Kaan ve Çangal, Önder, (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Eğitim Kültür Dergisi, Sayı: 5/3*, s. 1414-1430. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/230505>, Erişim tarihi: 11.01.2018.
- Çiğerci, M. Fatih ve Güngör, Fisun, (2016). The problems encountered by the foreign primary school students from the perspectives of classroom teachers (Bilecik sampling), *Journal of Education and Future, issue: 10*, 137-164. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jef/article/view/5000199977/5000172312>, Erişim tarihi: 11.01.2018.
- Coşkun, İpek, ÖKTEN, C, Eren, DAMA, Nergis, BARKÇİN, Mümine, ZAHED, Shady, FOU DA, Marwa, TOKLUCU, Dilruba ve ÖZSARP, Hande, (2017), *Breaking down barriers: Getting Syrian children into school in Turkey*, Ankara: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı ve Theirworld Yayını. https://setav.org/en/assets/uploads/2017/09/R90_BreakingBarriers.pdf, Erişim tarihi: 09.11.2017.
- Creswell, W. John, (2014). *Research design-nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*, (4. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: Selçuk Beşir DEMİR), Ankara: Eğiten Kitap.
- Çelik, Zafer, Yurdakul, Serkan, Bozgeyikli, Hasan ve Gümüş, Sedat, (2017). Eğitime bakış 2017: İzleme ve değerlendirme raporu. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Doğan, Tayyar ve Sarı, Volkan İdris (2014). Brezilya’da eğitime erişim adaletsizliği ve bolsa familia programı, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi Cilt 6, No 2*, s. 1-11.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/437904>, Erişim tarihi: 08.01.2019.
- Duruel, Mehmet, (2016). Suriyeli sığınmacıların eğitim sorunu, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 5*, ss. 1399-1414.
<http://dergipark.gov.tr/uploads/issuefiles/89f1/17b6/891e/586cae69dad82.pdf>, Erişim tarihi: 29.12.2017.
- Erdem, Cahit, (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri, *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi Cilt:1, Sayı:1, 2017*, s.26-42. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/319194>, Erişim tarihi: 10.01.2018.
- Erdoğan, Murat ve ÜNVER, Can, (2015). *Türk iş dünyasının Türkiye’deki Suriyeliler konusundaki görüş, beklenti ve önerileri*, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu. Eğitim Reformu Girişimi (ERG) 2016-2017 Eğitim İzleme Raporu.
- Etikan, İlker, MUSA, Sulaiman Abubakar ve Alkassim, Rukayya Sunusi, (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling, *American Journal of Theoretical and Applied Statistics. Vol.5, No. 1*, pp.1-4. doi: 10.11648/j.ajtas.20160501.11
<http://article.sciencepublishinggroup.com/pdf/10.11648.j.ajtas.20160501.11.pdf>, Erişim tarihi: 30.05.2018.
- Fırat, Mehmet, Yurdakul, I. Kabakçı ve Ersoy, Ali, (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 2(1), s. 65-86.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/63872>, Erişim tarihi: 24.05.2018.
- Gencer, T. Emre, (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 54*, ss. 838-851.
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434652>, Erişim tarihi: 16.01.2018.
- Gigm (2020). İstatistikler-geçici koruma, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, Erişim tarihi: 27.02.2020.

- Gürel, Nurhayat ve KARTAL, Sadık, (2015). Türkiye’de Eğitime Erişimin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *İlköğretim Online*, 14(2), 593-608, 2015. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, <http://dx.doi.org/10.17051/io.2015.60429>, Erişim tarihi: 07.01.2019.
- haber7.com (21.06.2010). ‘Rize’de ‘para yoksa karne yok’ skandalı, <http://www.haber7.com/egitim/haber/554521-rizede-para-yoksa-karne-yokskandali>. Erişim tarihi: 03.08.2018.
- Harunoğulları, Muazzez, (2016, Mayıs). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği, *Göç Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 29-63. <http://www.tplondon.com/dergi/index.php/gd/article/view/72/31>, Erişim tarihi: 27.01.2018.
- Kultas, Emrah, (2017). *Türkiye’de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitim sorunu (Van ili örneği)*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, (2020), https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf, Erişim tarihi: 28.02.2020.
- MEB Müsteşarlık (2016). MEB Müsteşarlık (2016). MEB Müsteşarlık Makamının 09.09.2016 tarihli ve 9742303 sayılı “Kayıt parası” konulu yazısı. <https://www.kamusaati.com/ogretmenler-ve-meb-personelleri/meb-den-okulakayit-parasi-aciklamasi-h13847.html>, Erişim tarihi: 05.08.2018.
- MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği (09.02.2012 tarihli ve 28199 sayılı Resmi Gazete).
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- MSYD (2017, Temmuz), *Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Eğitim Hizmetlerine Erişimleri Önündeki Engeller ve Bunların Okullaşma Oranlarına Yansımaları (Ankara Örneği)*, Durum Raporu No: 1. <http://msyd.org/wp-content/uploads/2017/12/Ankaradaki-Suriyeli-Okul-%C3%87a%C4%9F%C4%B1ndaki-%C3%87ocuklar%C4%B1n-E%C4%9Fitim-Eri%C5%9Fimi-Raporu.pdf>, Erişim tarihi: 15.05.2018.
- Özen, Yener ve GÜL, Abdulkadir, (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu, Population-sampling issue on social and educational research studies, *KKEFD/JOKKEF*, Sayı/Number: 15, ss. 394-422. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/31569>, Erişim tarihi: 31.05.2018.
- Özer, Y. Yeşim, (2011, Ekim). Türk kamu yönetiminde yeni bir çalışma alanı olarak uluslararası göç: Yasalaşma ve idari yapılanma sürecinin değerlendirilmesi, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 45, ss. 73-88.
- Özer, Y. Yeşim, Komsuoğlu, Ayşegül ve Ateşok, Z. Özde, (2016, Aralık). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 37, s. 76-110. http://www.asosjournal.com/Makaleler/913122809_a.pdf, Erişim tarihi: 30.11.2017.
- Resmi Gazete (30 Aralık 2017 tarihli ve 30286 sayılı).
- Sakız, Halis, (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi, *Göç Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 65-81. <http://tplondon.com/dergi/index.php/gd/article/view/79/33>, Erişim tarihi: 18.01.2018
- Taştan, Coşkun ve ÇELİK, Zafer, (2017). *Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 78. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- TBMM, (2012). *Ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının barındıkları çadır kentler hakkında inceleme raporu*, 24. Dönem 2. Yasama Yılı 2012. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf, Erişim tarihi: 26.08.2017.
- Tombul, Ekber (2007). Türkiye’de eğitime katılım üzerinde gelirin etkisi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2) 22. Sayı 122, s.122-131. http://pauegitimdergi.pau.edu.tr/Makaleler/1579726597_Ekber%20Tomull.pdf, Erişim tarihi: 07.01.2019.
- T24 (05.04.2018). ‘Bağış yapmayan velilerin çocuklarına okulda temizlik yaptırıldı’ iddiası, <http://t24.com.tr/haber/bagis-yapmayan-velilerin-cocuklarına-okulda-temizlik-yaptırıldı-iddiası,598258>, Erişim tarihi: 03.08.2018.
- UNICEF, (2012). Türkiye’de çocuk ve genç nüfusun durumunun analizi, <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/033.pdf>, Erişim tarihi: 07.01.2019.

Yavuz, Ömer ve Mızrak, Sefa, (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli mülteciler örneği, *Göç Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2*, ss. 175-199.
<http://www.tplondon.com/dergi/index.php/gd/article/view/80/44>, Erişim tarihi: 04.02.2018.
2014/21 Sayılı Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri genelgesi
https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.98666589.2145065724.1582718755-510424897.1582718755, Erişim tarihi: 26.02.2020.
<https://www.unhcr.org/syria-emergency.html>, Erişim tarihi: 26.02.2020.

Extended Abstract

Due to the internal conflict and civil war that began in their country in 2011, a large proportion of Syrians have left their homes and migrated to safe areas inside and outside the country. The majority of Syrians who have left the country have come to Turkey. The number of Syrians having arrived in Turkey is 3,587,566 according to the data of 20.02.2020 of the Directorate General of Migration Administration. Of these, 64,010 live in 7 temporary housing centres established in 5 provinces, while the remaining 3,523,556 live outside temporary housing centres. Turkey is making a great effort to meet the humanitarian needs of Syrians living in Turkey and to ensure their access to basic humanitarian services. Despite all efforts to meet their needs and to ensure their access to basic humanitarian services, Syrians are experiencing some problems in their access to basic humanitarian services, particularly educational services. Educational services for Syrian children of compulsory education age are provided in public schools, temporary education centres and private Syrian schools. However, some of the Syrian children who are in the age of compulsory education throughout Turkey have problems accessing education services. About 37% of Syrian children of compulsory education age in Turkey and about 40% of those living in Ankara have problems accessing education. This research aims to determine the prevalence of the factors among families that cause Syrian children living in Ankara to have problems in accessing education and to explain the effects of these factors on education. The research was conducted in the neighbourhoods where Syrians live extensively within the borders of Altındag District of Ankara province. The method of research is mixed. Sample determination also used appropriate sampling method and purposeful sampling method. The study reached 256 Syrian participants whose children of compulsory education age had problems accessing education. In the quantitative section of the study, a questionnaire was applied to 256 participants, while in the qualitative section, interviews were conducted with 10 participants. Frequency analysis of the data obtained in the quantitative section was performed using Microsoft Office Excel program and the data were subjected to content analysis in the qualitative section. The survey found that 46.1% of these participants were female, 53.9% were male, and 26.2% were between the ages of 20-35, 55.8% were aged 36-50, 16.8% were aged 51-65, and 1.2% were in the age range of 66 and above. As a result of the survey, 17.2% of the respondents were illiterate, 50.0% had Primary School, 24.6% had secondary school, 5.9% had high school and 2.3% had a higher education level; 28.5% of respondents had no regular monthly income, 7.4% had a monthly income of TL 300-500, 25.4% had a monthly income of TL 501-750, 20.7% had a monthly income of TL 751-1,000 and 18.0% it is 1,001 TL and above; in relation to where they lived, none of the respondents owned a house, 73.0% lived in a rented house with only their family, and 27.0% lived in a shared rented house with other families. The results of the study show that the factors that cause children to have problems with access to education are the economic situation, lack of security and the school environment, which are more common among Syrian families. In addition, factors related to their legal status and uncertain place of residence, health, social and cultural situations are less common among them. It is very important that these factors, which cause problems in access to education, whose prevalence is determined among the participants as a result of the research and whose effects on education are tried to be explained, are prevented from being common among the participants or being experienced less frequently, in terms of contributing to increasing the rates of children's access to education. Suggestions developed to prevent or minimize the prevalence of these factors are listed as follows: a) Syrians should be registered for their access not only to educational services but to all humanitarian services offered by

the public and NGOs. b) Turkish and Arabic-speaking personnel should be employed in schools where Syrians live, if possible. Turkish language courses should be provided to prevent children from going out of education due to language barrier and factors associated with language barrier before their admission to public schools. c) Syrians should be provided with a safe environment to live in. The security problems that cause children to have limited access to education should be addressed and necessary measures should be taken to ensure safe access to school. d) For children who are forced to work, a certain amount of incentive payment must be given to their parents provided that the children attend a school. Schools attended by Syrian children, especially public schools, should be supported in a better way. e) Necessary precautions should be taken by the school authorities to ensure that Syrian children are not subjected to peer bullying. Compliance work must be done. In addition, education equipment, stationery, clothing and similar assistance should also be provided to Syrian children in schools as well as to local children in need.

